

MORAŠICKÝ OBČASNÍK

obcí Morašice, Řikovice, Lažany a Višňáry

číslo 94 září 2026

**HOSPODAŘENÍ
S DOTACEMI**
za uplynulé čtyři roky
str. 4

**NOVÁ
SPRINTERSKÁ DRÁHA**
a pískové doskočiště
str. 9

**UMĚLECKÁ VÝZDOBA
MIMOŘÁDNÉ HODNOTY**
v kostele sv. Petra a Pavla
str. 12

Bouřkové nebe nad Morašicemi, 16. září 2026, foto: Dana Krejsová

ROSTOUCÍ DOPRAVA SI ŽÁDÁ ZMĚNY

S narůstajícím provozem na našich silnicích jsme se zaměřili také na místa, kde bylo potřeba zvýšit bezpečnost provozu. Jedním z nich je nebezpečná křižovatka u hřbitova, kde byla nově umístěna značka STOP, a to jak svislým dopravním značením, tak přímo na vozovce. V Morašicích a Višňárech budou také nově instalovány radary na měření rychlosti. Zvláště ve Višňárech se totiž velmi často setkáváme s příliš rychlou jízdou vozidel projíždějících touto malinkatou vesnicí. Z této změny mám osobně velkou radost a věřím, že přispěje ke zklidnění dopravy a také především k větší bezpečnosti nás všech.

PJ

NOVÁ POSILA – TATRA CAS 20

Jednou z povinností obce je zajistit akceschopnost a potřebné vybavení jednotky sboru dobrovolných hasičů. Vzhledem ke stáří a stále častějším poruchám našeho dosavadního hasičského vozidla bylo proto nutné začít hledat vhodnou náhradu. Jak se ale ukázalo, cesta k novému hasičskému autu nebyla vůbec jednoduchá. Velké poděkování patří především veliteli Jirkovi Famfulíkovi, který hledání věnoval obrovské množství svého času a energie. Spolu s ostatními hasiči absolvovali řadu cest napříč republikou, prohlíželi nabízená vozidla a nevzdali se ani po několika neúspěšných pokusech. Jejich úsilí se nakonec vyplatilo a věřím, že nová Tatra bude naší jednotce spolehlivě sloužit mnoho dalších let.

PJ

PŘÍBĚH CESTY K NOVÉMU HASIČSKÉMU AUTU

Myšlenka na nové vozidlo vznikla během loňského podzimního výjezdu k požáru v Přílucce. Náš dlouholetý a spolehlivý RTHP CAS 25, prostě náš ERTÁK, nás tehdy zradil. Cestou nám selhalo dopravní čerpadlo na naftu a oprava trvala čtyři měsíce, protože sehnat potřebné součástky již není vůbec jednoduché.

Po novém roce jsme se tak začali poohlížet po náhradě a naše putování vedlo skoro celou Českou republikou. Na internetu najdete spoustu hezkých aut, ale prostě je potřeba vidět je naživo. V březnu jsme navštívili Prostějov. Po delším váhání nám ale vozidlo uniklo mezi prsty. Druhá prohlídka směřovala do Stráže nad Nisou, kde byla krásná Tatra 815 CAS 24. Prodej probíhal formou obálkové metody, tedy kdo dal více, vyhrál. Bohužel jsme byli předposlední. Další naše cesta vedla do Prahy, kde jsme vydrželi pouhých pět minut. Tatra byla velmi zrezivělá, což na fotografiích nebylo vidět, a tak jsme domů odjeli s nepořízenou. Nabídka přišla i z nedaleké Poličky, ale nabízený Renault by se nám do vrat nevešel. Pak následovala Scania CAS 24 z pražských Dolních Měcholup. Byl to náš druhý výlet do Prahy a tentokrát panovala větší spokojenost s vozem, avšak i zde jsme ve výběrovém řízení neuspěli. Příběh pokračoval do Mostů u Jablunkova, kde byla Tatra značně opotřebovaná a nabídku jsme proto tehdy ani nepodávali.

Už jsme ztráceli naději, když jsme konečně našli, co jsme hledali – vozidlo v jednotce JPO III, najeto přibližně 17 tisíc km a ve výborném stavu. Jednalo se o Tatra CAS 20 – S2R z Broumova. Vyrázili jsme se na auto podívat a opravdu ve skutečnosti bylo nádherné. Cestou zpět jsme zůstali beze slov, každý si jen přál, aby to konečně vyšlo. Opět se podávala nabídka obálkovou metodou. Na zastupitelstvu obce jsme náš objev

prezentovali a domluvili, že starostka podá nabídku. Netrpělivě jsme čekali do konce srpna, kdy byla lhůta pro podání. Neoficiální zprávu jsme se dozvěděli v pátek 4. září. KONEČNĚ jsme měli nejvyšší nabídku. Naše výhra ale byla těsná, vyhráli jsme jen o 17 tisíc Kč. Popravdě vyhráno jsme ještě úplně neměli. Museli jsme počkat, až prodej schválí broumovská rada. A dopadlo to! Nyní nás čeká papírová „válka“ a pak už si pro naše auto pojedeme.

Děkujeme všem, kteří si udělali čas a cestovali s námi: Michalu Kopeckému, Jakubovi Teleckému, Milanu Řihovi, Františkovi Tošovskému, Matěji Štěpánovi, Jiřímu Famfulíkovi ml., Simoně Kopecké, Zuzaně Famfulíkové ml. a Janu Kazdovi. Novou Tatra vám určitě představíme, ale kdy přesně, to ještě nevíme. Dávejte pozor, včas vás budeme informovat.

Jiří Famfulík, velitel hasičů

Úvodník

Léto za sebou pomalu zavřelo dveře a my jsme se s ním v našich obcích už stihli rozloučit. Konec léta je vlastně tak trochu obdobím loučení, avšak nemusí být vždy smutné. Právě během léta se často po dlouhé době setkáváme s přáteli a rodinou, na které během roku nezbývá tolik času. Užíváme si společné chvíle, návštěvy, výlety a posezení, a pak přijde čas, kdy se zase na nějakou dobu rozloučíme. Podobně je tomu i v přírodě. Začátkem září nám na drátech naposledy zašvitořilo poslední hejno vlaštovek. Jako by se s námi přišlo rozloučit, než se vydá na dlouhou cestu do teplých krajin, do svého druhého domova. Jedno loučení nás čeká také v životě našich obcí. Po čtyřech letech se pomalu uzavírá další volební období a s ním končí i práce dosavadního zastupitelstva.

Po komunálních volbách převezme jeho úlohu zastupitelstvo nové. Ale i to je přirozenou součástí času, který plyne a přináší změny.

Možná nám ale právě takovéto chvíle připomínají, jak důležité je vážit si času, který můžeme trávit společně. U nás to, myslím, umíme. Navíc nemusíme být smutní příliš dlouho. Jak jsem už několikrát zaslechla v rádiu, Vánoce se blíží, vždyť už je září! Se svátky přijde další čas setkávání.

Přeji vám krásný a klidný podzim, co nejvíce příjemných setkání a co nejméně smutných loučení.

Pavlaína Jarešová, starostka obce

Vlaštovky v podání žáčků 1. třídy
naší základní školy

KVĚTINOVÁ SKŘÍŇ V MORAŠICÍCH!

Během nástupu podzimních dní se pro vás chystá novinka v podobě květinové skříně. Možná, že jste už i vy zaznamenali rozmach různých samoobslužných prodejních míst s lokálními květinami. Jsou to laskavá místa, kde koupí podpoříte zdejší zemědělce-květináře. Kytice a jiné floristické radosti se na prodejní místa dostávají přímo z polí nebo vazáren, takže si můžete vybírat z těch nejčerstvějších květů.

Lokální kytice nevypadají jako ty z květinářství a je nutno rovnou dodat, že se o to ani nesnaží. Jsou mnohem originálnější a nápaditější, vynikají nezvyklou strukturou a texturou. Přemou rukopis duše, která je chystala; některé vypadají jako kytice natrhaná na louce, jiná má divoké barvy a nespoutaný tvar a některé mohou být složeny z květin k sušení, které vám mohou doma dělat radost celé měsíce.

Tyhle květiny teď budete nacházet v samoobslužné prodejní skříni ve vaší obci, která bude během září umístěna na parkovišti mezi sběrným dvorem a poštou. Otevření bude od 8 do 20 hodin, platit bude možné hotově do pokladničky nebo přes QR platbu. Vybírat budete moci z kytic, věnců, sezónních dekorací a lokálních sazenic květin. Aktuální informace budou vyvěšeny na dveřích skříně a najdete je i na sociálních sítích.

Zajímá vás více? Chtěli byste si číst o chodu farmy nebo zajímavosti ze světa lokálních květů častěji, třeba v obecním tisku? Kontaktovat mě můžete na e-mailu farma.zesece@gmail.com anebo na sociálních sítích **Ze Seče**, ráda vám odpovím.

Těším se na vaši odezvu!

Kristýna z Vidlaté Seče, květiny Ze Seče

AŽ SE LETOS PODZIM ZEPTÁ...

Aneb malé zhodnocení obecního hospodaření za předchozí čtyřleté období

Čtyři roky utekly jako voda. A protože nás v pátek 9. a v sobotu 10. října čekají pravidelné volby do zastupitelstev obcí, ráda bych se za uplynulým volebním obdobím krátce ohlédla. Připomněla, co se nám společně podařilo uskutečnit, ale také to, co zůstává rozpracované a bude úkolem pro nové zastupitelstvo na další čtyři roky.

Poděkování patří mnoha lidem

Nejprve bych ráda veřejně poděkovala Jarmile Šiklové, která mi byla velkou oporou a pomáhala mi především v začátcích mého působení ve funkci. Velké poděkování jí patří také za pomoc při organizování kulturních a společenských akcí, které jsme pro vás během uplynulých let připravili.

Děkuji také všem členům zastupitelstva. Když jsem přicházela s návrhy, co bychom mohli v našich obcích změnit, opravit nebo vybudovat, byli ochotni o nich diskutovat, hledat společné řešení a následně je podpořit.

Poděkování patří také účetní Zuzaně Famfulíkové, která si musela poradit s nejděním mým nápadem a zapeklitými situacemi. Protože něco vymyslet a schválit je jedna věc, ale správně vše převést do čísel a zaúčtovat je věc druhá. Díky za její trpělivost a ochotu.

Velmi si vážím spolupráce s místními spolky, a to s dobrovolnými hasiči, myslivci a sokoly. Právě spolky jsou jedním z hlavních pilířů života každé obce a bez jejich práce by komunitní a společenský život nebyl takový, jaký je.

Poděkování patří rovněž místní farnosti, která je důležitou součástí našich obcí a aktivním společenstvím lidí. Velmi si cením všech, kteří se podílejí na jejím fungování a s péčí se starají o náš kostel i jeho okolí. Farnost je zároveň místem setkávání a svými aktivitami přispívá k pestrému komunitnímu životu.

Stejně tak si vážím výborné spolupráce s naší základní a mateřskou školou. Péče o vzdělávání našich dětí a vytváření dobrých podmínek pro budoucí generace má velký smysl. Vždyť právě ony jsou budoucností naší obce.

V neposlední řadě patří upřímné poděkování také těm, kteří nejsou v září reflektorů, ale bez nichž by má práce nebyla možná, a to je má rodina. Bez jejich pochopení, pomoci, podpory a nekonečné trpělivosti by se tato práce prostě dělat nedala. Role starostky znamená být k dispozici prakticky 24 hodin denně, sedm dní v týdnu a mít telefon téměř neustále u sebe. A právě moji nejbližší by mohli vyprávět,

kolikrát zůstal telefon ležet doma na stole, zatímco já byla na zahradě, a ze dveří a oken se najednou ozvalo: „Mami, honem, někdo ti volá!“.

Někdy je to jízda

Když se člověk ohlédne zpět, možná ho až překvapí, co všechno se může během pouhých čtyř let v životě obce odehrát. Někdy je to skutečně jako na horské dráze. Za uplynulé volební období mám pocit, že jsem si vyzkoušela snad téměř všechno, co může člověka ve vedení obce potkat. Několikrát jsme řešili havárie vodovodu, starosti nám způsobila kanalizace, která občas tekla jinudy, než měla, stromy spadlé na elektrické vedení nejdou způsobily výpadky proudu.

K tomu samozřejmě patří i nejrůznější telefonáty a upozornění od občanů. Že sousedům štěká pes a je potřeba to vyřešit. Že krávy příliš bučí a nedá se kvůli nim spát. Že obcí jezdí moc aut a je to nepříjemné. Takové věci zkrátka k práci starostky patří. Velkým a zcela novým úkolem pro obec se také stalo převzetí role veřejného opatrovníka našeho občana. I když jde o běžný institut našeho právního systému, pro obec představuje další zodpovědnou a náročnou agendu.

Co se nám podařilo

Abych ale nevzpomínala pouze na složité situace, mám především radost z toho, co se nám společně se zastupitelstvem podařilo uskutečnit. Za přispění dotačních prostředků jsme zvelebili **hřiště v Morašicích i Řikovicích**. Opraven byl **pavilon C mateřské školy**, který dnes slouží školní družině. V základní škole jsme zútlunili **chodby**, pořídili **nové vybavení a schodez**, díky němuž se naše škola stala přístupnější i lidem se sníženou pohyblivostí. Pro zvýšení bezpečnosti silničního provozu jsme získali povolení **k umístění rychlostních radarů**, které budou v nejbližších dnech instalovány v Morašicích a Višňárech.

Pokračovali jsme v **obnově vodovodu**, ve **výsadbě stromů** a v postupných **úpravách veřejných prostranství** a míst určených k odpočinku. Postupnými opravami prošla také **Hospoda U Růže a Občerstvení na hřišti**, kde se pracovalo na vnitřních i venkovních prostorech. Samozřejmě bych mohla pokračovat. Za čtyři roky se podařila řada dalších větších i menších akcí, které možná jednotlivě nepůsobí tak výrazně, ale dohromady přispívají k tomu, aby se nám v našich obcích žilo lépe.

Žít jako rodina

Každý z nás, ať už jako jednotlivec, nebo člen rodiny, určitě zná pocit, že nemůžeme mít vše, co bychom si přáli, nebo alespoň ne všechno najednou. Stejně je to i s obcí. Také hospodaříme s určitým rozpočtem a z finančních, kapacitních i časových důvodů nelze uskutečnit všech

Nejvýznamnějším počinem byla realizace opravy pavilonu C v areálu mateřské školy, kde nyní sídlí školní družina pro 1. a 2. třídu základní školy.

ny plány současně. Vlastně by se dalo říct, že obec je v přeneseném slova smyslu taková velká rodina. Musíme spolu umět komunikovat, respektovat se, hledat kompromisy, a především spolu dokázat žít na jednom místě.

Kulturní akce

Mám obrovskou radost, že se nám společně podařilo uspořádat dvě velké a významné události – Vzpomínkový den na Morašický trojúhelník a oslavy 800 let od první písemné zmínky obce Morašice. Obě akce měly skvělou atmosféru a ukázaly, jak silná komunitní soudržnost u nás funguje. Naš společenský život se ale netočil jen kolem velkých výročí. V zasedací místnosti obecního úřadu proběhly úspěšné módní přehlídky a mnoho koncertů a přednášek. Uspořádali jsme oblíbené zájezdy do Prahy na muzikály. Pro naše seniory jsme zorganizovali mnoho výletů na zajímavá kulturní, přírodní i historická místa. Každoročně připravujeme tradiční akce v Morašicích a Řikovicích, jako jsou masopustní oslavy, prvomájový průvod, lampionové průvody nebo adventní rozsvícení vánočních stromků. Ve výčtu by se dalo ještě pokračovat. Zkrátka jsme chtěli, aby to u nás v obci žilo a abyste se zde všichni cítili dobře.

Na čem pracujeme?

Plánů a rozpracovaných projektů zůstává celá řada. Změna územního plánu je zpracovaná a předaná k dalšímu projednání, zatím však není schválena. Dokončena není ani obnova zbývajících částí vodovodu, s její realizací však počítáme v příštím roce. Čeká nás také oprava čistírny odpadních vod. Projektová dokumentace je dokončena a nyní se čeká na další schválení. Na opravy místních komunikací se nám bohužel nepodařilo získat dotaci, a proto bude zřejmě nutné alespoň část potřebných prací financovat z vlastních prostředků obce. Zpracovává se rovněž projekt na rekonstrukci mateřské školy a školní jídelny. Současný stav už opravu skutečně vyžaduje. Nevyhovující je vytápění akumulacími kamny, zastaralé jsou elektrické rozvody a řešení si postupně žádají také rozvody vody a kanalizace. Všechno má svoji životnost a řada těchto zařízení už jednoduše dosluhuje.

Architektonická studie - novostavba
hasičské zbrojnice, sběrného dvora
a přestavba obecního úřadu

Velké projekty, které jsou před námi

Blíží se také dokončení projektu rekonstrukce obecního úřadu, který si po letech fungování svoji obnovu zaslouží. Projekt počítá s přesunutím obecního úřadu do přízemí, kde bude i nadále zachována pobočka pošty. V patře by měly vzniknout tři byty a další dva byty v podkrovní. Součástí celého záměru je také úprava sběrného dvora a vybudování nové hasičské zbrojnice. Novým řešením bychom mohli najednou vyřešit několik problémů. Společné zázemí by mohli využívat jak zaměstnanci obce, tak naši dobrovolní hasiči. Nad hasičskou zbrojnicí by navíc vznikl společenský sál s kapacitou až 150 osob, který by sloužil místním spolkům, občanům i široké veřejnosti. Díky vybudování výtahu by byly prostory bezbariérově přístupné.

„Dvacítky“

Samostatnou otázkou zůstává také budoucnost „dvacítky“. Stávající projekt z roku 2011 je prodloužen do konce příštího roku. Než se však pustíme do dalšího rozhodování, měli bychom si především odpovědět na několik zásadních otázek. Jaké smysluplné využití by tento objekt měl mít? Potřebujeme takový prostor přímo ve středu obce? Jak by jeho využití vnímali sousedé? Kdo by jej provozoval a jak často by byl skutečně využíván? Jeden obecní ples za rok nestačí! Každá velká investice by měla mít především jasný smysl a dlouhodobé využití.

Další obecní budovy

Řešení si žádá také zdravotní středisko, kde dosluhují plynové kotle a opakovaně se objevují vlhké mapy na zdech. Čeká nás rovněž oprava školních dílen. Byla bych ráda, kdyby se děti mohly znovu učit praktickým dovednostem, protože právě ty podle mého názoru v dnešní době často chybějí. Ukazuje se, že trend ručních prací a získávání technických dovedností se postupně vrací. Jedním z mých velkých přání zůstává také vznik domova pro seniory. Zatím se však nepodařilo najít

vhodné místo ani konkrétní řešení, a proto ještě nemohl vzniknout ani projekt. A právě to mě osobně velmi mrzí.

Ted' přichází ta nejtěžší otázka. Který projekt by měl dostat přednost? Mateřská škola? „Dvacítky“? Obecní úřad? Čistírna odpadních vod? Vodovod? Místní komunikace? Zdravotní středisko? Co byste vybrali vy? Hned za tím přichází další otázka: Kde na všechno vzít peníze?

Budeme se samozřejmě i nadále snažit získávat dotační prostředky. Dotace ale nefungují tak, že si obec řekne, co chce opravit, podá žádost a peníze automaticky dostane. Za každou úspěšnou žádost je spousta práce, příprav a administrativy a ani potom není jisté, že podporu skutečně získáme.

Všechno už během zbývajících let tohoto volebního období samozřejmě dokončit nestihneme. O prioritách a dalším směřování obce tak bude rozhodovat nové zastupitelstvo. Aby však bylo naše čtyřleté hospodaření a práce trochu přehlednější, připravili jsme pro vás také souhrn získaných dotací a podpor. Můžete se tak podívat, které projekty se nám podařilo uskutečnit s pomocí prostředků Evropské unie, Pardubického kraje, Národní sportovní agentury, Ministerstva pro místní rozvoj, Ministerstva vnitra, Ministerstva průmyslu a obchodu a dalších dotačních zdrojů.

Dobré místo pro život

Čtyři roky možná utekly jako voda, ale když se za nimi člověk ohlédne, zjistí, kolik práce, rozhodování, starostí, ale také radosti se do nich vešlo. Ne všechno se podařilo dokončit, a ne všechno se podařilo tak, jak jsme si původně představovali. Myslím si ale, že jsme se po celé čtyři roky snažili naše obce postupně zvelebovat a vytvářet v nich místo, kde se nám všem bude dobře žít.

► **Pavlaína Jarešová, starostka obce**

PŘEHLED ČERPANÝCH DOTACÍ V OBDOBÍ 2023–2026 (v Kč)

PROJEKT	VÝŠE DOTACE	CELKOVÉ NÁKLADY
Odborná příprava hasiči – motorová pila	3 200	6 162
Aleje K posedu Lažany	203 038	203 038
Požární technika	17 600	33 731
Vzpomínkový den Morašický trojúhelník	40 000	104 284
AED Morašice a Řikovice	80 000	210 782
Rekonstrukce vodovodu 1. etapa I. stavba	3 085 000	6 258 178
Projekt – Rekonstrukce vodovodu 2. etapa	250 000	597 740
Projekt – Intenzifikace a modernizace ČOV	250 000	1 351 000
Obnova autobusové zastávky Lažany	135 000	291 593
Obnova veřejného osvětlení	907 800	1 940 235
Aleje Hrušková a Vidlatá	248 352	248 352
Aleje K Řikovicím	146 361	146 361
Požární technika	14 000	27 177
Stavění a kácení máje Řikovice	5 000	12 179
Pasport komunikací a veřejného osvětlení	79 008	112 869
Rekonstrukce vodovodu 1. etapa II. stavba	2 735 000	5 651 074
Oprava multifunkčního hřiště Morašice	260 000	663 286
Oprava chodníku kolem hřiště Morašice	135 000	421 618
Revitalizace zahrady MŠ	314 142	473 451
Modernizace hřiště Řikovice	2 000 000	2 804 024
Stavební úpravy MŠ pavilon C – školní družina	7 217 040	11 717 302
Chodba setkávání ZŠ Morašice	1 219 800	1 571 546
Stavění a kácení máje Řikovice	5 000	16 274
Požární technika	16 000	24 990
Doskočiště a sprinterská dráha hřiště Morašice	419 000	882 416
Oprava zídky Řikovice	120 000	276 703
Cyklozastavení Řikovice	387 925	705 318
Výměna oken a dveří Občerstvení na hřišti	135 000	398 553
Oslavy 800. let Morašice	30 000	246 576
Optimalizace vodního režimu	100 000	273 460
Vybavení do školní kuchyně – univerzální robot	190 829	289 613
Celkem	20 749 095	37 959 885

ÚSPĚCHY NAŠICH JEZDCŮ A PŘIPOMÍNKA VÝZNAMNÉHO VÝROČÍ V MORAŠICÍCH

Uplynulé týdny přinesly řadu zajímavých událostí pro příznivce motoristického sportu i historických motocyklů. Naši zástupci se neztratili ani na závodních tratiích a zároveň jsme se podíleli na oslavách významného výročí obce Morašice.

První víkend v květnu se uskutečnily tradiční závody ve Starém Městě, kde se ve velmi silné konkurenci prosadil Jan Tašner, říkovický rodák. Svým výkonem a spolehlivou jízdou si vybojoval výborné 2. místo.

Dalším významným podnikem byla Velká cena města Jičína, která se konala 13. a 14. června. Také zde naši jezdci dosáhli hodnotných výsledků. Jan Tašner obsadil 3. místo ve třídě L a rozšířil tak svou letošní sbírku pódiových umístění. Úspěšně si vedl také Pavel Jireček, který ve třídě T obsadil 6. místo. Oba závodníci předvedli bojovné výkony a důstojně reprezentovali náš klub mezi početným startovním polem.

Náš klub se zapojil také do společenského dění. Při příležitosti oslav 800 let od první zmínky o obci Morašice se uskutečnila výstava závodních motocyklů našeho klubu, která přilákala řadu návštěvníků z blízkého i vzdálenějšího okolí. Návštěvníci si mohli prohlédnout historické motocykly a připomenout si závody, které se v Morašicích konaly od roku 1973 do roku 1977. Výstava byla jednou z doprovodných akcí tohoto jubilea obce a setkala se s velkým zájmem veřejnosti.

Děkujeme všem jezdcům, organizátorům i návštěvníkům za podporu a těšíme se na další sportovní i společenské akce, které nás v průběhu sezony čekají.

LILY moto racing

Říkovický rodák Jan Tašner vybojoval 3. místo na závodech v Jičíně.

Motocykly z LILY moto racing klubu vystavené v rámci oslavy 800 let v Morašicích

MORAŠICE NA TRASE DVOU ZAJÍMAVÝCH AKCÍ

V sobotu 8. srpna se Morašice staly součástí hned dvou zajímavých událostí. Nejprve obcí projížděli na kolech účastníci 32. ročníku triatlону a následně tudy vedla také trasa vzpomínkové jízdy na Elišku a Čeňka Junkovy. Cyklisté i historická vozidla přilákali pozornost několika místních občanů, kteří se přišli na oba průjezdy podívat. Organizátoři zároveň požádali naše hasiče o pomoc s usměrňováním dopravy, aby oba průjezdy proběhly bezpečně a bez komplikací. Hasiči dohlíželi na provoz u hřbitova a na křižovatce ve směru na Vidlatou Seč a Makov. To se podařilo a Morašice se tak během jediného odpoledne staly součástí dvou pěkných akcí, jejichž trasy vedly právě přes naši obec.

Karel Rajman

Cyklistická část triatlону a vzpomínková jízda historických vozidel - obě akce si v úseku naší obce vyžádaly řádnou silniční kontrolu.

ROZLOUČENÍ S PRÁZDNINAMI Když jeden červík v hlavě dá vzniknout krásné akci

Naši říkovičtí sousedé pořádají každý rok na začátku září rouzloučení s prázdninami. Letos poprvé jsme podobnou akci uskutečnili i v Morašicích. Původně to vůbec nebylo v plánu. Jenže někdy stačí jedna otázka, která vám začne vrtat hlavou... V červenci, při roznášení našeho občasníku, zazněl čísi dotaz: „A v Morašicích rozloučení nebude? A proč?“ Odpověď byla tehdy jednoduchá: „Nejsou lidi!“ Jenže ta věta nám nedala spát. Slovo dalo slovo a nakonec nás pár ochotných lidiček utvrdilo v tom, že by to vlastně mohl být dobrý nápad. Navíc bychom tak dětem vynahradili tradiční dětský den, který se obvykle pořádá v červnu, ale letos se z důvodu velké obecní oslavy nekonal.

V pátek 4. září odpoledne se parta dobrovolníků sešla na hřišti a připravila několik stánků s úkoly pro děti.

Některé jsme jen oprášili z minulých let, některé jsme stihli i trochu „vytunit“. Třeba střelbu ze vzduchovky na papírový terč jsme obohatili o plechovky, které tak hezky zarachotí, když se do nich trefíte. Však taky nejeden táta podlehl klukovskému pokušení.

Na děti čekalo i jedno zbrusu nové stanoviště, a to čerstvě vybudovaná sprinterská dráha a pískové doskočiště. Tady bylo důležitým úkolem všech dětí dráhu i pískovou otestovat. V tom jim pomáhali nejznámější skokani z říše zvířat. Děti se nadšeně řítily po červeném sprinterském koberci a jako žabky, zajíčky, koníci, klokani a dokonce i delfíni se vrhaly do měkké peřiny jemného bílého písku. Za vskutku atletické výkony byli všichni skokani vyznamenáni medailí. Po zátěžovém testu mohla být dráha s doskočištěm oficiálně otevřená. Přestřížením

slavnostní pásky a posledním hromadným sprintem malých atletů byly ukončeny aktivity na stanovištích.

Zahájeno bylo naopak vystoupení Amálky Válkové, její mamky Petry a jejich dvou psů. Tato parta z Nových Sídel nám přivezla parádní ukázkou poslušnosti a výcviku psů a také dogdancing, kdy Amálka se svým čtyřnohým kamarádem předvedla roztomilé taneční číslo s hudebním doprovodem. Byl to opravdu kouzelný večer, protože po tanečcích pejscích začaly zpívat lamy. Tři krásné dvounohé lamy, neboli tři milé dámy z tria Parkoviště pro lamy - Veru, Gabi a Marťa - zahájily svůj večerní koncert.

Moc si vážíme ochoty provozovatelů Občerstvení na hřišti, kteří nám při pořádání obecních akcí vždy vycházejí maximálně vstříc. Srdečně také děkujeme všem, kteří se podíleli na přípravě, hladkém průběhu, všem malým i velkým odborníkům na skok daleký a vůbec všem, kteří si s námi přišli odpoledne a večer užít. Díky vaší účasti má naše snažení smysl.

PS:
Někdy slyšíme, že se v naší obci nic nedělá. Jenže ono se to neudělá samo. Jsme si jisti, že je kolem nás spousta šikovných lidí s dobrými nápady. A proto, pokud máte nějaký nápad a chuť něco uspořádat, přijďte za námi. Rádi vám s realizací pomůžeme.

ZF, LJ

Večerní koncert v podání tria Parkoviště pro lamy

Jedna z morašických skokanek se zaslouženou medailí

Přestřižením slavnostní pásky byla oficiálně otevřena nová sprinterská dráha a pískové doskočistiště na fotbalovém hřišti.

Písek je prostě SUPER!

Ukázka poslušnosti a výcviku psů

POVÍDAČKY

ANEB ŽIVOT NA VSI OČIMA MAMKY
A JEJÍCH DĚTÍ

MÁME DOMA KOHOUTA...

„Mamí, já umím takovou básničku. Chceš ji říct?“
„No jasně, povídej.“
„Máme doma kohouta, ten nám ser...“
„No dobrý, stačí, stačí, tu znám. Kdopak tě to naučil?“
„Nikdo.“
„Aha. No tak hlavně ji neříkej ve škole, jasný?“
„Ale děcka ve škole ji znaj taky.“

Samozřejmě. Myslím, že i pro mnohé z nás byla tato lidovka jednou z mála básniček, kterou jsme se jako malí naučili nazpaměť rychle a dobrovolně a ještě jsme ji rádi opakovaně přednášeli. Samozřejmě ne ve škole a ne před dospělými, protože byla přeci sprostá.

Takové lidové rýmováčky většinou vznikají o něčem, co je nám blízké, důvěrně známé, ale zároveň i trochu rozporuplné. Tak třeba kohout: krásně zbarvený, ochránitel hejna slepiček, pán venkovského dvorku. Nebo také agresivní usurpátor, který se tak akorát přehrabuje v kompostu. Někomu svým skřehotáním kazí víkendové ráno, někdo je rád, že není jediný, kdo musí vstávat tak brzy ráno.

Taky máme doma kohouta. Teda né doma, ale v rádném slepičím výběhu. Je to náš druhý kohout. Ten první byl malý a byl to zákeřný zmetek. Jak jste se k němu otočili zády, už se čepýřil a s rozběhem se vám chtěl věšet na paty. Když jednou nebyly děti doma, skončil na špalku. Pak byl pár let klid. Myslím, že ani slepice nijak zvlášť netruchlily. Ale co čert nechtěl, babičce kvočna vyseďla kuřátka. Děti si je chodily chovat a hrát si s nimi a dokonce si je pojmenovaly. Z toho nejroztomilejšího černého kuřátka (jmenovalo se Uhlinka) vyrostl veliký bílý kohout. A protože si ho děti vlastně vychovaly, nepřipadalo v úvahu dát ho pryč. Tak už máme kohouta zas. Naštěstí je zcela neškodný a je to prý tím, že je z domácího chovu, říká babička.

Ať je to, jak chce, už nějaký pátek se z výběhu za naší stodolou ozývá kromě slepičího kdákání i jeho kokrhání a mě se zdá, že je všechno v pořádku. Pocházím ze vsi, pak jsem nějaký čas žila ve městě a teď žiju opět šťastně na vesnici. Raní kuropění, jak se kohoutímu kokrhání básnický říkává, je pro mě něco, co na venkov patří, bez čeho je ráno na vesnici tak nějak neúplné. O radosti z domácích vajíček „od šťastných slepic“ ani nemluví.

Naštěstí máme sousedy, kteří jsou chovu slepic také nakloněni. I oni si nedávno pořídili pár slípek a mladého kohoutka. Celé jaro jsme se pak bavili tím, jak se ten jejich mladý naučil přes plot od toho našeho starého kokrhát. Píšu naštěstí máme sousedy... Jo, je to fakt štěstí mít dobré sousedské vztahy a takový kohout může tyto vztahy docela dobře prověřit.

A kdeže se tu vlastně kohouti a jejich slepičí družky vzaly? Kur domácí byl domestikován z kura bankivského v jihovýchodní Asii pravděpodobně ve 4. tis. př. n. l., odkud se jeho chov rozšířil do celého světa. Naši předkové ovšem nezačali slepice chovat pro maso ani kvůli vajíčkům, ale z důvodu náboženského. Kur domácí byl totiž po staletí v mnoha kulturách považován za posvátné zvíře nebo přímo boha. Jak víme, kohouti kokrhají nejvíce s prvním ranním svítáním a podle tehdejších náboženských výkladů bylo právě svítání božím znamením.

Svým výrazným charakterem si kohout vydobyl i místo ve světě architektury a umění. Větrné korouhvičky ve tvaru kohouta zdobily věže významných budov, především kostelů, už před stovkami let. Od středověku byl kohout symbolem sv. Petra, křesťanství a bdělé ostražitosti.

Motiv kohouta se objevuje v dílech tak slavných umělců, jako je třeba Pablo Picasso. Na jeho obraze Kohout osvobození z roku 1944 má vyjádřit radost z osvobození Francie od nacismu. Ve snových obrazech Marca Chagalla se zase kohout stává tajemným společníkem milenců a svatebních párů.

Tak vida. Kohouta už nemusíme vidět jen jako naparujícího se krále hnoje, který se nejraději hrabe v zemi. Záleží na úhlu pohledu. Člověčí fantazie kdysi dokázala i v tomto nelétavci vidět kousíček boha.

LJ

To je náš kohout. Coby malé černé kuřátko se jmenoval Uhlinka.

*Z deníku
paní starostky...*

POKLADY NAŠEHO KOSTELA JSOU VIDĚT I Z AUTOBUSU!

To se tak jednou ve středu odpoledne rozdrnčí telefon a na druhé straně se ozve neznámý pán: „Dobrý den, paní starostko, právě jsme projížděli autobusem vaší obcí a zaujal nás váš kostelík. Myslíte, že by bylo možné se do něj podívat?“ Rychle přemýšlím, kdo má klíče od kostela. Uvědomuji si, že Jaruška Němcová je zrovna na dovolené, a tak začínám pátrat, kdo jiný by mohl návštěvníkům otevřít. Pánovi slibuji, že se pokusím někoho sehnat.

Volám proto Karlu Rajmanovi a ten ochotně souhlasí. Ať prý pánovi předám jeho telefonní číslo a oni už se spolu domluví. Když tedy neznámý volající podle naší dohody zavolá zpátky, s radostí mu předávám kontakt na Karla. Jen co položím telefon, začne mi to celé vrtat hlavou. Vždyť by z toho mohl být pěkný článek do občasníku!

V pátek kolem poledne zrovna vyvěšuji listinu na úřední desku, když vidím Karla mířit ke kostelu. Hned mi dochází, že cestující z autobusu už nejspíš dorazili. Rychle se tedy vracím pro poslední číslo občasníku a spěchám za nimi do kostela. Když přicházím, návštěvníci už se zaujetím obdivují zdejší fresky. Na moji prosbu, zda by nám o své návštěvě a o tom, co je v našem kostele zaujalo, napsali pár řádků do občasníku, ochotně přikyvují. Pak už jen s úžasem poslouchám, kolik zajímavostí se od nich dozvídáme o krásách a vzácnostech našeho kostela. Člověk by možná ani nevěřil, co všechno může objevit na místě, kolem kterého chodí téměř každý den. A jestli vás zajímá, co návštěvníky tolik zaujalo, čtěte dál. Možná totiž ani někteří místní netuší, jakou vzácnost a jaký poklad v našem kostele máme.

PJ

TÝ BRĎO, TO JE BOMBA!

„Hele, jaký kostel!“ Vracíme se linkovým autobusem 819 z Nových Hradů do Litomyšle, kde jsme na několikadenním výletě. Jsme dva turisté věkem zhruba okolo rozhraní „ještě ne důchod/už důchod“ a k našim zájmům patří mj. nástěnné malby ve středověkých kostelíčkách, a to už více než patnáct let.

V Nových Hradech jsme nic takového nepotkali (ani ne očekávali, navštívili jsme krásný zámek) – ale cestou do naší litomyšlské základny, zatímco já jsem hleděl na opačnou stranu (nebo možná klimbal?), kolegyně Dáša z okna zahlédla kostelík a šestým smyslem (odborně zvaným „čuch“) ve zlomku sekundy vycítila, že by mohl být zajímavý – holt ten patnáctiletý trénink už něco nese...

Hned žhavíme mobil a internet; kde jsme to vlastně stáli, Morašice se to jmenuje? Na internetu přečteme, že kostelík je ze 14. století(!) – a že tu při obnovovacích pracích v letech 1949–1951 našli staré fresky!!! To je přesně to, po čem jdeme jako kočka po kusu špeku... Honem znovu internet a (osvědčená metoda) honem najít kontakt na obecní úřad. Tam by nám mohli pomoci; je středa, takže snad tam zrovna někdo úřaduje. Telefon zvedne paní starostka, a jen co jí nastíním, proč bychom se rádi podívali do kostela, nejen že mě promptně nepošle do p(ovzdálí), ale zalituje, že paní Němcová, která by nám kostel zpřístupnila, je zrovna pryč... Ale prý zkusí domluvit někoho jiného. Za deset minut pak dostanu kontakt na pana Rajmana, který je ochoten nám kostel o dva dny později otevřít. Tý brďo, to je bomba...

O dva dny později pak opravdu jedeme do Morašic, pan Rajman přijde přesně a kostelík odemkne. Uvnitř jsou (kromě jiného) na stěně dvě krásné fresky; podle inter-

netu byly po objevení restaurovány, takže jsou hezky čitelné. Fresky zobrazují scény Klanění tří králů a Kristus Trpitel, ty jsou docela časté a už jsme je různě jinde viděli mockrát. Co ovšem není úplně běžné, je sada Nástrojů Kristova umučení (tak se tomu opravdu říká) na druhé z obou fresek! Nejsme odborníci, jen laici (normálně nás živí či živilo cpaní angličtiny či matematiky a programování do hlav středoškolské mládeže...), ale nástroje umučení Krista jsme v českých či (především) slovenských středověkých kostelíčkách potkali jen několikrát – a to jsme jich navštívili už vyšší desítky.

Chválíme paní starostce (která mezitím dorazila), jakou zvláštnost v Morašicích má, a chválíme i hezké konsekrační kříže na stěnách kostela, i když i ony jsou asi hezké hlavně díky tomu restaurování okolo roku 1950. Konsekrační kříže se malovaly na místa, která biskup při svěcení kostela pomazal posvátným olejem, zpravidla jich bývá dvanáct.

Dášu zaujmou i hezké květinové záhony u kostela; hm, to my chlapi moc nevnímáme, ale opravdu tu jsou a zejména v letošním suchu velmi potěší. Paní starostka je ráda – ale hned nám dá domácí úkol – napsat o naší návštěvě pár řádků do Morašického občasníku! Protože jsem byl ve škole vždy dost „hujer“ a úkoly psal (fakt!) vždy a (fakt!) sám, sedám krátce po návratu domů (tedy na Valašsko) k „počítadlu“ a píšu, co (snad) právě čtete...

Máte, milí Morašičáci, opravdu moc hezký kostelík. Budte si toho (ať už v Pánaboha věříte či – stejně jako my – nevěříte) vědomi a budte na něj hrdí! Děkuje skvělé paní starostce i (neméně skvělému) panu Rajmanovi.

P. Novosád a D. Krouská, Valašské Meziříčí

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA Historie kostela a význam gotických nástěnných maleb

V Morašicích se již ve středověku nacházela sakrální stavba spojená s místní tvrzí. První písemná zmínka o ní pochází z roku 1321, kdy je v odpustkové listině uvedena oratoř, tedy modlitebna či kaple. Původ této starší stavby je spojován s kaplí sv. Petra a Pavla, jejíž zdivo se pravděpodobně dochovalo v dnešní chrámové lodi. Jisté však je, že dnešní kostel má složitější stavební vývoj a nelze celou současnou loď jednoduše ztotožnit se stavbou z roku 1321.

V roce 1350 se v Morašicích již připomíná fara a obec tehdy přešla pod správu nově vzniklého litomyšlského biskupství. Právě příslušnost k litomyšlské diecézi sehrála významnou úlohu v pozdějším rozvoji kostela i jeho výtvarné výzdoby.

Přestavba v letech 1391–1393

Významnou přestavbou kostel prošel na konci 14. století, přibližně v letech 1391–1393. K původní jednolodní stavbě byl připojen nový pětiboce uzavřený presbytář, k jeho severní straně přiléhá sakristie. Přestavba bývá připisována pražským stavitelům, bratřím Janu a Petru Lútkovým.

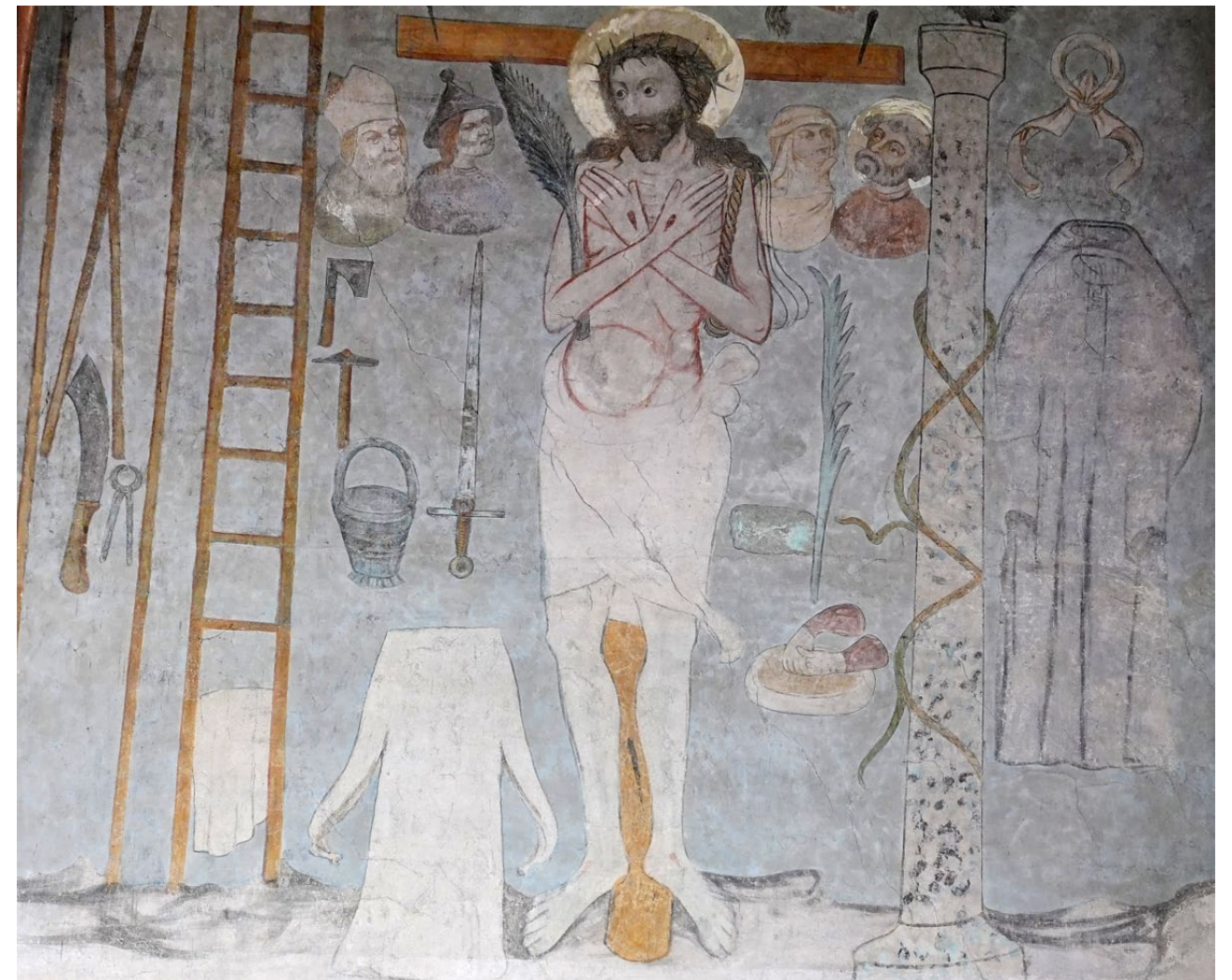
Součástí této přestavby byla také mimořádně hodnotná výzdoba presbytáře. Dochovaly se zde gotické nástěnné malby, malovaná výzdoba klenebních žeber, konsekrační kříže a nástěnný sanktuář se dvěma anděly. Nejvýznamnějšími malbami jsou Klanění tří králů a Bolestný Kristus obklopený nástroji umučení.

Kostel byl podle dochovaného latinského nápisu vysvěcen roku 1393 na svátek sv. Matouše, tedy 21. září, litomyšlským biskupem Janem. Tímto Janem byl podle odborného výzkumu Jan IV. Železný, který byl v té době litomyšlským biskupem. Nápis zároveň uvádí, že byl kostel posvěcen ke cti svatých apoštolů Petra a Pavla a že v něm byly současně posvěceny čtyři oltáře.

Klanění tří králů

Malba Klanění tří králů vychází z vyprávění Matoušova evangelia. Mudrci neboli tři králové spatřili hvězdu narozeného židovského krále, vydali se za ní a v Betlémě našli dítě Ježíše s jeho matkou Marií. Ježíši se poklonili a přinesli mu dary – zlato, kadidlo a myrhu.

Nástěnná malba s vyobrazením nástrojů Kristova umučení

Morašické Klanění tří králů patří k významným dílům gotického nástěnného malířství ve východních Čechách. Vedle tradičních postav Panny Marie, Ježíše, sv. Josefa a tří králů jsou zde zachyceni také dva podkoní s koňmi. Malba je charakteristická elegantní kresbou a způsobem zobrazení postav, který ji spojuje s uměleckým prostředím dvora Václava IV.

Bolestný Kristus s nástroji umučení

Druhá rozsáhlá malba představuje Bolestného Krista obklopeného nástroji umučení. Kristus stojí před křížem a kolem něj jsou zobrazeny předměty a symboly připomínající jednotlivé události jeho utrpení. Mezi nimi můžeme rozpoznat například trnovou korunu, hřeby, kladivo, meč, provaz, sloup a nástroje spojené s bičováním. Zobrazeny jsou také motivy odkazující k Petrovu zapření Krista a k Pilátovu rozhodnutí – jeho umývání rukou. Nejde tedy o doslovné chronologické vyprávění celých pašijí, ale o soustavu obrazových zkratk a symbolů, které divákovi připomínají Kristovo zatčení, utrpení, odsouzení a ukřižování. Takové spojení Bolestného Krista s nástroji umučení bylo v pozdně gotickém umění velmi významné.

Jan Železný a točenice

Mimořádnost morašických maleb nespočívá pouze v jejich umělecké kvalitě. Významná je také jejich souvislost s Janem IV. Železným, litomyšlským biskupem a výraznou osobností doby Václava IV. Jan Železný se stal litomyšlským biskupem kolem roku 1390. Zpočátku měl blízko ke královskému dvoru a jeho osobnost je doložitelně spojena s prostředím dvorského umění. Jeho vztah k morašickým malbám podporuje také motiv točenice, který se objevuje mezi nástroji Kristova umučení.

Točenice byla dvorským emblémem a odznakem bratrstva spojeného s českým králem Václavem IV. Nelze ji proto označovat pouze jako „podpis“. V morašické malbě má totiž dvojí význam: je součástí obrazového souboru nástrojů Kristova umučení a zároveň připomíná prostředí Václavova dvora. Odborníci proto předpokládají, že Jan Železný mohl být donátorem maleb, případně alespoň osobou, která jejich vznik významně ovlivnila.

Přímé autorství maleb ani jejich přímé objednání Janem Železným však nelze označit za absolutně prokázané. Přesnější je hovořit o velmi pravděpodobné souvislosti s jeho osobou a s prostředím litomyšlského biskupství.

Detailní vyobrazení motivu točenice

Objevení a restaurování maleb

Gotické malby byly po staletí překryty pozdějšími povrchovými úpravami. Znovuobjevy byly při opravách kostela v letech 1949–1952, kdy byla obnovována omítka v presbytáři. Staré malby objevil tehdejší morašický farář Josef Malý. Následně byly odborně restaurovány akademickým malířem Františkem Fišerem z Prahy. Při obnově byly mimo jiné zachráněny a rekonstruovány také fragmenty původní barevnosti klenebních žeber. Dnešní polychromie žeber proto není ve všech částech dochována v původním stavu, ale zčásti jde o rekonstrukci provedenou podle zachovaných fragmentů.

Morašický kostel tak dnes představuje významnou památku gotického umění konce 14. století. Jeho nástěnné malby jsou cenným dokladem kulturního prostředí spojeného s litomyšlským biskupstvím a dvorem Václava IV. a zároveň mimořádně dobře datovaným příkladem středověkého nástěnného malířství ve východních Čechách.

Jaroslava Němcová

HOUBOVÉ POSTŘEHY

Již delší dobu plánuje náš mykologický kroužek ve spolupráci se starostkou obce vybudovat v morašickém parku u hřbitova naučnou stezku, kde budou na tabulích zobrazeny a popsány houby, které zde rostou. Některé z nich jsou i vzácně se vyskytující! Opakovaně se však ale setkávám s tím, že neznámé houby jsou vydloubané a nechané na místě. V horším případě se z nich dotýčný pokusí uvařit chutnou krmí, ze které může mít zdravotní potíže.

V těchto případech se jedná především o hřib medotrpký, hřib plavý a žampion zápašný. Také proto se snažíme šířit osvětu a každý se ohledně hub může přijít poradit. Co mě ale fascinovalo, bylo „hřiště“, které si na začátku prázdnin kdosi v parku vytvořil. A nebyla jsem sama, kdo se nad tím nápadem pozastavoval! Proto prosím, ať se každý chová v parku a přírodě samé citlivě a neničí, co zde roste!

Zdena Kalibánová, Mykologický klub Litomyšl

OBČANSKÁ VĚDA V MORAŠICÍCH

Aneb jaké houby rostou v okolí

Občanská věda je v kurzu. Možná jste někdy slyšeli o ptačí hodině, kterou organizuje Česká společnost ornitologická. Ve stanovený čas obyvatelé domů zasednou ke svým oknům s výhledem na krmítko a zapisují pozorované ptáky a jejich počty. Naši ornitologové tak za krátký čas získají unikátní soubor údajů, který by

svými vlastními silami nikdy neměli šanci shromáždit. Občanská věda tedy není módní výstřelek, ale skutečně užitečný nástroj. Proč se ale dostala do popředí zájmu až nyní? Vědeckému poznání laická veřejnost přispívala odjakživa, ale měla to mnohem těžší, tudíž se to nedělo v masovém měřítku. Dnes se nám všem ale dostaly do rukou chytré telefony, kterými jsme za pár sekund schopni cokoliv zaznamenat a následně to za dalších pár sekund poslat do celého světa. Tyto možnosti znamenají pro současnou společnost i mnoho úskalí a zůstaneme-li u občanské vědy, data takto posbíraná představují samozřejmě spíše kvantitu než kvalitu a mohou obsahovat spoustu balastu. To můžeme ale do značné míry ovlivnit tím, jak vůbec vlastní projekt navrhujeme a jak dobře jsme schopni mezi nasbíranými údaji filtrovat.

Ale dost už teoretizování. Proč si to nevyzkoušet u nás doma na houbách? Je září a při troše štěstí nějaké ty houby se po bídném létě přeci jen objeví. Nebude to žádná velká věda, ale to nevádí po nějakém čase si to tady v občasníku můžeme vyhodnotit a třeba se dozvíme něco nového.

Potřebujeme k tomu pouze mobilní telefon, který umí fotit a v něm staženou aplikaci iNaturalist (je zdarma a umí česky). To je celosvětově používané prostředí sloužící k zaznamenávání pozorování živých organismů a také k jejich určení. Jednak samotný program vám navrhně nějaká potenciální určení, jednak vaše pozorování mohou identifikovat konkrétní další uživatele, často odborníci z oboru. Tady narážíme na obecný problém způsobů, jak něco určovat. Určování hub skrze aplikaci si nese břídmě negativní pověst. Problém ale není ve způsobu určení, nýbrž v tom, jak s daným určením naloží uživatel. Pokud se podle něj rozhodl uživatel danou houbu konzumovat, tak s určením naložil špatně (byť by byla jedlá). Pokud na základě určení od aplikace najde danou houbu v atlase a určení ověří nebo požádá odborníka, tak s ním naložil dobře.

Jak by ten máš malý obecní projekt v praxi vypadal? Pokud máte aplikaci staženou a zaregistrovali jste se, tak můžete otevřít záložku Projekty a tam vyhledat projekt pod názvem Houby Morašic a okolí. K tomuto projektu se připojíte a následně, když pořídíte jakékoliv pozorování houby, bude vám nabídnuta možnost přiřadit dané pozorování k projektu, a tam by se měl v nabídce objevit právě tento projekt, k němuž jste se připojili. Bude-li přidávat pozorování, můžete napsat název, pokud ho víte. Nebo také stačí napsat pouze hřib nebo i jen houba, pokud vůbec nevíte, o co se jedná. Jak bylo výše popsáno, aplikace vám nějaké určení nabídne. Na něj můžete ale nemusíte brát zřetel. Další stupeň určování už by byl na mne případně na komkoliv dalším, kdo se připojí k projektu.

Pokud jde o houby, tak mají některé zvláštnosti, na které se vyplatí dávat pozor při pořizování pozorování skrze mobilní aplikaci. Samotná fotka by měla obsahovat všechny strany plodnice focenou na denním světle, aby byla zajištěna přirozenost barev. Sami víte, že když jste na houbách a blížíte se k nějaké, tak zprvu třeba ani nevíte, co to bude za druh. Až teprve plodnici utrhnete a podíváte se zespodu, je jasno, zda je to hřib nebo

POZOR! MOŽNOST ZÁMĚNY!

U těchto druhů **nejedlých** hub, které se vyskytují v parku u hřbitova, často dochází k záměně s jedlými druhy.

Hřib medotrpký

Hřib plavý

Počárka zápašná (žampion zápašný)

čechratka, klouzek nebo pavučinec. Proto potřebujeme pro určení vidět plodnici celou ze všech stran. Ke každému pozorování lze přidat vícero fotek. Druhá důležitá pro houby specifická věc je místo, kde rostou. Jeho bližší popis opět může pomoci v určení. Jedná se zejména o stromy, které rostou v okolí. Když plodnice vyrostla na dřevě, hodí se někdy vědět, jakému stromu to dřevo patří. Pro tyto účely lze využít kolonku Poznámky, kterou také u každého pozorování najdete. Poznámkové pole lze ale samozřejmě využít pro jakoukoliv další zajímavou informaci, například pro popis vůně, je-li něčím zvláštní. Vůně obecně jsou důležitým určovacím znakem pro houby, fotografie je ale pohříchu nezaznamenají.

Odkaz na aplikaci **iNaturalist**

Tyto druhy hub se také vyskytují v parku. Všechny jsou **NEJEDLÉ**. Proto je nesbírejte, ani do nich nekopejte, nechme je prostě růst. K jídlu se sice nehodí, ale v celkovém přírodním ekosystému mají své důležité místo.

Holubinka akvamarínová

Holubinka olivová

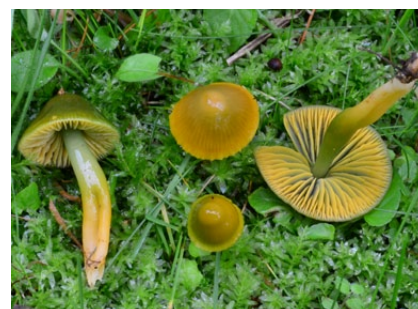
Holubinka smrdutá

Hřib koloděj

Ryzec oranžově hnědý

Voskovka papouščí

Muchomůrka šedivka

Muchomůrka tygrovaná

Muchomůrka šiškovitá

A kde houby zaznamenávat? Nestanovujeme přesnou hranici. Houby rostou všude. V okolních lesích, v Mokři, v Polomi, v Kabátu, ale i na návsi, na polích či v příkopu u silnic. Aplikace iNaturalist zaznamenává automaticky polohu i čas vašeho pozorování, takže výrazně odlehle záznamy lze snadno odfiltrovat. S houbami se setkáváme během celého roku, takové choroše a další se nikam neschovávají a statečně čelí všem rozmarům počasí, proto není nutno zaznamenávat pozorování pouze během klasické podzimní sezóny. Dejme tomu třeba rok a uvidíme, co z toho vzejde. Zjistíme, jaká houba byla nejčastěji předmětem záznamu, kde se pozorovalo nejvíce, jaké procento odběratelů občasně zaznamenávalo apod. Může to být taková mykologicko-spoločenská sonda. Předem děkuji všem, kteří se zapojí do tohoto pokusu.

Petr Zehnálek ml.

S LÉTEM JSME SE ROZLOUČILI, JAK SE PATŘÍ!

Kdo se těšil na konec letních prázdnin? Najde se mezi čtenáři vůbec někdo? Předpokládám, že skupinka nadšenců nebude příliš početná. Přesto jsme se u nás ve vesnici popravdě už trochu těšili, až se po dvou měsících zase všichni sejdem. A aby to nebylo jen setkání u piva, limonády a dobrého jídla, připravili jsme na první zářijovou sobotu 5. září, myslím, opravdu bohatý program.

K letošnímu rozloučení s prázdninami jsme připojili hned dvě další události. Děti na začátku dostaly hrací kartičku a malou taštičku a postupně se vydaly po soutěžních stanovištích až k nově vybudovanému altánku pod vsí. Cestou plnily nejrůznější úkoly a v cíli je čekalo slavnostní otevření nového altánu s cyklozastavením. Každé dítě, které splnilo poslední úkol, vylovilo klíč a symbolicky tak pomohlo náš nový altán otevřít. Samozřejmě děti neodešly s prázdnou. Za zvládnutí celé trasy na ně čekala sladká odměna a dárek. A co jiného by se k novému cyklozastavení hodilo jako dárek lépe než cyklistická láhev na pití?

Mezitím ve škole probíhala vernisáž obrazů Josefa Černého, Zdeňka Poura a Hany Kubalové. Kdo měl zájem, mohl si výstavu užít dokonce s komentovanou prohlídkou přímo od samotných autorů.

Abychom se hned v podvečer nerozešli domů, přišla vhod i malá taneční zábava. Živá hudba nakonec rozpožhovala všechny generace. Právě k našemu překvapení trsaly také naše babičky. A že jim to šlo! Hned jsme si představovali, jak se tancovalo za jejich mladých let. Zkrátka jsme to u nás rozjeli na plné pecky. Nechyběl ani pověstný tanec na stole, jak se zpívá v oblíbené Šenkýrce.

Potom symbolicky odemknout nový altánek.

A tak jsme se letos u nás s létem a prázdninami rozloučili opravdu se vši parádou. Děti zvládly soutěžní cestu, společně jsme otevřeli nový altán s cyklozastavením, obdivovali obrazy na vernisáži a nakonec si i pořádně zatancovali. Právě taková setkání ukazují, že máme stále chuť být spolu, pobavit se a něco společně zažít. Zkrátka, když se chce, dokážeme u nás v Řikovicích během jediného odpoledne spojit zdánlivě nespojitelné. A právě v tom je možná kouzlo našich společných setkání.

TJ

Nejprve bylo potřeba vylovit správné klíče.

A nakonec vše oslavit dobrým jídlem a pitím v příjemné společnosti.

PO STOPÁCH RODINY

Když se řekne letní prázdniny nebo dovolená, tak si mnoho z nás vybaví exotický Egypt či lokální Krkonoše. Zeptali jsme se ale někdy sami sebe? Známe kraj ležící za humny?

Na rodinné oslavě se totiž zrodil nápad navštívit Řikovice, rodnou vesnici mého dědečka. Nebylo jiné vsi tolik opředené tajemstvím, ale i příběhy, kterým jsem naslouchal již od dětství. Jet naslepo na místo, které znáte velice matně, by bylo dosti naivní. Naštěstí jsem zde měl moc milé průvodkyně, které mě nenechaly napospas džungli ve Višňárech. Díky nim jsem objevil i místa, která bych sám horko těžko našel.

Nyní ale k cestě, protože se to samozřejmě neobešlo bez malých komplikací. Vyrázil jsem totiž za minutu dvanáct. Musel jsem věřit, že přijedu včas. Odměnou mi ale byl výhled na vesnici mnoha tváří. Od moderního sousedství až po chalupy působící jako z pohádky.

Prvním místem, kam nás nohy zavedly, byla studánka U Jezírka. Velice mě překvapilo, že se zde stále udržují dávné tradice, jako je čištění studánek. Právě v tom spočívá kouzlo tohoto místa. Samozřejmě jsme neopomněli, pro mě dobře známý, Višňárský rybník. Dodnes mám kladný vztah k přírodě, i proto mě sem od malíčka rodiče a děda brávali. Po strastiplné cestě houštím jsem spatřil zatím nedostavěný altán s cyklozastavením. Prvotní zklamání vystřídal údiv poté, co mi holky řekly, jaké má obec s tímto místem plány. Se směsicí pocitů radosti a závisti, připomínající šelest listů, jsme se odebrali směrem k bývalé místní škole. Celý výlet jsem zakončil návštěvou rodiny.

Nezbývalo mi, než se rozloučit a vydat se domů. Odjížděl jsem plný dojmů. Nyní už rozumím, proč má toto místo pro mnoho členů naší rodiny takový význam. Moc děkuji kamarádkám Tereze a Lucce, že mě provedly rodnou obcí mého dědečka a místy, kam sahají kořeny naší rodiny.

Matyáš Jindra, Dolní Újezd

VÝSTAVA OBRAZŮ U NÁS NA VSI? A PROČ NE?

Jako součást prvního setkání po letních prázdninách se u nás ve vesnici uskutečnila již druhá vernisáž obrazů. Ano, čtete správně, vernisáž obrazů v Řikovicích! A co víc, samotní autoři jsou spojeni s naší vsí.

Kdo by to byl řekl, že se v tak malé vesničce bude konat výstava obrazů a že tu máme tak šikovné výtvarníky. Po celé odpoledne zdobily společenskou místnost obrazy a malby tří umělců – Josefa Černého ze sídliště, chalupáře Zdeňka Poura a jejich kolegyně Hany Kubalové z České Třebové. K vidění byla díla vytvořená různými technikami, od pastelů až po olejomalby. Zkrátka pestrost na každém kroku. Na obrazech se objevovala okolní krajina, příroda i abstraktnější motivy. Každý si tak

mohl najít něco, co ho zaujalo, a možná se i trochu podívat nad tím, kolik uměleckého talentu se skrývá v našem bezprostředním okolí.

Proč by vlastně velké umění nemohlo zavítat i do malé vesnice? Řikovice opět ukázaly, že kulturní život rozhodně není výsadou velkých měst. Kdo ví, třeba mezi námi žijí i další talentovaní sousedé, o jejichž umění zatím nemáme ani tušení. Necháváme proto dveře otevřené a těšíme se, jaká další překvapení nás ještě čekají.

TJ

ALTÁN U JEZÍRKA ZÁŘÍ DO DÁLKY

V rámci akce Rozloučení s prázdninami se podařilo slavnostně otevřít nový altán v Řikovicích. Jeho neobvyklá barva svítí do dálky a láká k sobě návštěvníky. Je v místě starého opukového lomu, z něhož kameny jsou základem zdi nejednoho řikovického stavení, ale i cest a silnic v okolí Morašic. Po dlouhá léta zarůstal náletovými dřevinami a jak už to často bývá, začal zde přibývat různý odpad, který se nějakým nedopatřením nedostal do sběrného dvora. Teď je místo nepořádku krásné posezení pro cyklisty i turisty.

Můžete posedět v altánu pod zelenou rozchodníkovou střechou nebo venku na lavici a pozorovat rybičky a vážky v jezírku s lekníny. Zjistíte, že tohle jezírko ani

moc vody nepotřebuje. U altánu jsou vysázené trvalky, například sasanky, rdesna, jarmanky a kuklíky a na jaře zde rozkvetou cibuloviny. Velkou zvláštností je nově vysázený strom kaštanovník setý. V symbolickém významu kdysi představoval posvátný zdroj síly a tepla domova. Jeho plody pak hojnost, dlouhověkost, životní sílu a ochranu.

Tak doufáme, že tomuto místu dodá kromě toho všeho i pohodu a odpočinek všem pocestným. Stejně jako nově vybudované cyklozastavení za vsí směrem na Jiříkov, které vzniklo v novém ovocném sadu.

Renata Valentová

PERLIČKY Z NAŠÍ HISTORIE

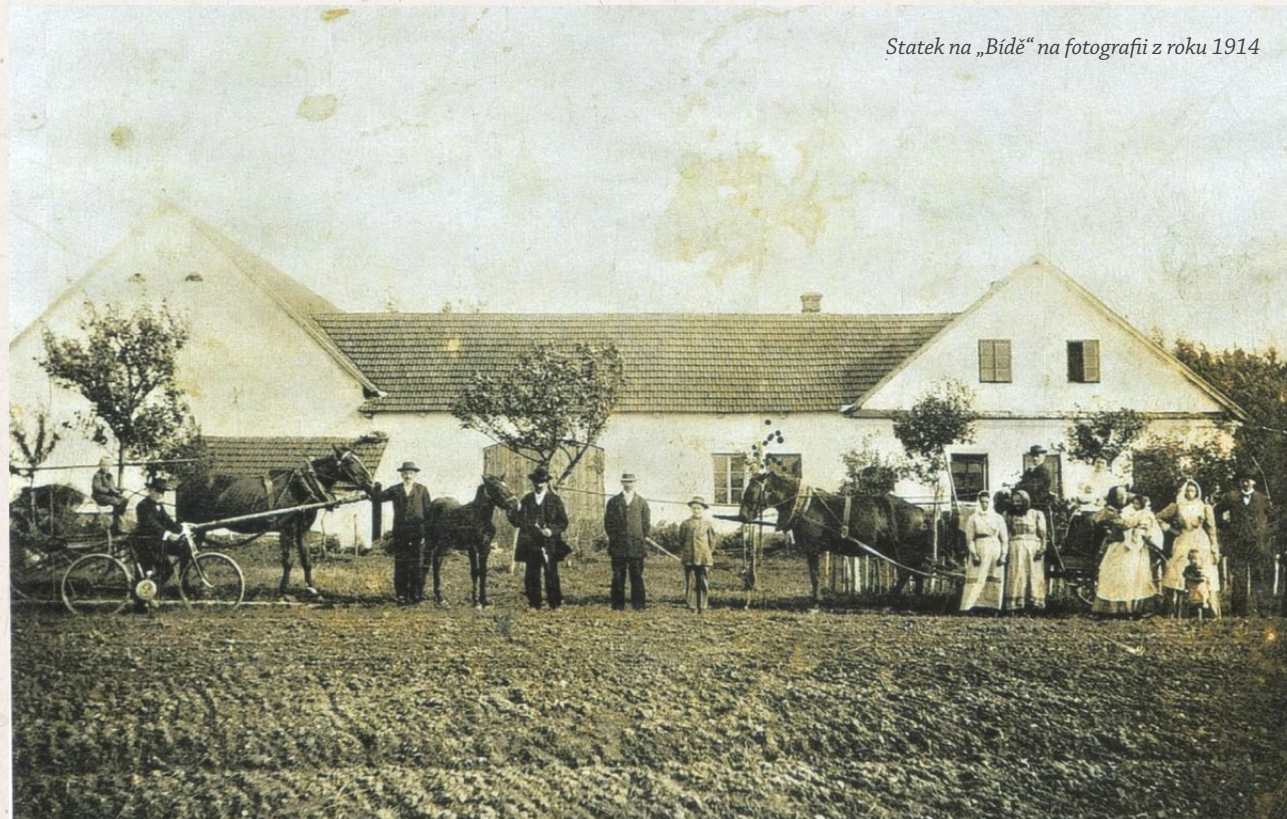
Přestože jsou Řikovice nevelkou vesnicí, mají z historie rozhodně co nabídnout. Mohou se pochlubit nejen bohatou a zajímavou minulostí, ale také řadou pozoruhodných míst a životních příběhů lidí, kteří zde v průběhu let žili. V tomto čísle si připomeneme jedno takové místo – stavení na samotě poblíž lesa Kabátu, kterému se odjakživa říká „Bída“. Kdo zde v minulosti žil, jaké osudy se s tímto místem pojí a proč vlastně dostalo právě toto neobvyklé pojmenování? To už se dočtete na následujících řádcích.

Na „Bídě“ (Řikovice čp. 46)

Stavení řečené „Bída“, stojící na samotě poblíž lesa Kabátu, postavil v roce 1898 František Němec (*1855) z Řikovic čp. 33, který se stal také jeho prvním obyvatel. Žil zde se svou manželkou Helenou, rozenou Štursovou (*1859), pocházející z Řikovic čp. 16. Měli

dvě dcery. Helena (*1878) se později provdala za Františka Kopeckého (*1882) z Nové Vsi, který se na „Bídu“ přišel. Druhá dcera Emilie, provdaná Abrahamová, se přivdala do Řikovic čp. 5.

František a Helena Kopečtí měli tři děti – Ladislava (*1906), Emilii (*1909) a Jaroslava (*1913). Syn Ladislav se postupně ujal hospodářství, k němuž patřilo 7,11 ha polí, 4,32 ha lesa a 0,56 ha louky u Tržku. Jeho manželkou byla Růžena (*1912), rozená Stříteská z Dolního Újezda. Narodily se jim dvě děti – Miroslav (*1938) a Růžena (*1944). Ladislavova sestra Emilie, provdaná Klusová, žila se svou rodinou v Sušici na Šumavě. Nejmladší Jaroslav se přišel k Janě Ševčíkové do Fryštáku a později se s rodinou přestěhoval do Višňarů čp. 8 ke svým rodičům. V roce 1933 si František a Helena Kopečtí postavili jako výměnek ve Višňárech, dole u silnice, domek čp. 8, kterému se říkalo „Na Rozkoši“.

Statek na „Bídě“ na fotografii z roku 1914

V roce 1945 využil tehdejší hospodář na „Bídě“ Ladislav Kopecký poválečné možnosti přesídlit do pohraničí a stal se národním správcem usedlosti v Janově. Uvolněnou usedlost na „Bídě“ následně obsadil Obecní úřad Řikovice Jaroslávem Bisem z čp. 9, který se zde stal národním správcem.

Pouhý rok po odchodu z „Bídy“, v roce 1946, Ladislav Kopecký zemřel. Jeho žena Růžena zůstala sama se dvěma malými dětmi – osmiletým Mirkem a dvouletou Růženkou. S prací na statku v Janově jí pomáhal Jaroslav Král z Dolního Újezda, za kterého se v roce 1947 provdala. V Janově spolu strávili přibližně dva roky. Růženiným přáním však bylo vrátit se zpět na „Bídu“. To se nakonec podařilo poté, co Jaroslavu Bisovi zaplatili vysoké odstupné.

Po návratu na „Bídu“ však Jaroslav Král onemocněl a po roce a půl zemřel (†1951). Růžena Králová tak opět zůstala s dětmi sama. Ještě téhož roku, po žních, navíc na „Bídě“ vypukl požár, který celé stavení zničil. Růžena se s dětmi dočasně přestěhovala do Višňárů, kde jim Krejsovi nabídli světničku. Po skončení polních prací odešla s dětmi ke své matce do Dolního Újezda a obdělávání pozemků převzala obec Řikovice.

Asi o dva roky později se Růžena provdala potřetí, za Jana Vostřela, a společně žili v Horním Újezdě. Dcera Růžena (*1944) se později provdala do Vysokého Mýta. Vostřelovi se přes značné obtíže pustili do obnovy vyhořelé „Bídy“ v naději, že hospodářství jednou převezme syn Miroslav. Život na samotě u lesa však nebyl pro každého. Mirkova manželka, pocházející ze Slovenska, se zde velmi bála, a nakonec od něj odešla. Miroslav Kopecký se poté odstěhoval do Strakova.

V roce 1971 byla „Bída“ prodána akademickému malíři Bohdanu Kopeckému (1928–2010) z Litomyšle, který si zde zřídil svůj ateliér. Jeho manželkou byla MUDr. Naděžda Kopecká, dětská lékařka. Společně měli tři děti – Martina, Kláru a Bohdanu. V roce 2007 převzala stavení po svém otci dcera Bohdana Kopecká, která zde dodnes žije se svou rodinou.

Své pojmenování získala „Bída“ podle neúrodné, bídné půdy, která se v těchto místech nacházela. Přestože se stavení nachází stranou od Řikovic a přístupné je pouze cestou z Višňárů, stále náleží k vesnici Řikovice a nese také řikovické číslo popisné.

Samota na „Bídě“ obklopená poli a lesem

POVĚST O „KABÁTU“

V Morašicích na louce, kde pramení Fialový potok nebolí Fiala, odpočíval jednou během parné jarní senoseče hospodář. Svlekl si kabát a položil jej vedle sebe. Náhle se z nedalekého jezírka ozval hukot a vzápětí se nad ním zvedlo mračno, které přineslo silné krupobití a zpusťovalo celé okolí. Vichřice odnesla hospodářův kabát až k Višňárům, kde byl později nalezen. Podle pověsti právě od této události získaly zdejší pramen Fialy a háj u Višňárů pojmenování „Kabát“.

Lidé tehdy věřili, že krupobití vzniká právě v morašickém jezírku a odtud se šíří a pustoší i vzdálenější místa, například Litrbachy, dnešní obec Čistou. V Litrbasích se proto rozhodli, že obec shromáždí plátno a doveze je do Morašic. Selky dávaly kopy plátna (42 metrů), chalupnice půl kopy. Shromážděné plátno naložili na vozy

a přivezli do Morašic. Jeho svitky pak naházeli do jezírka, aby ucpali prameny, z nichž podle tehdejší víry krupobití vznikalo. Zda jejich počínání skutečně pomohlo, už pověst neuvádí.

V roce 1886 bylo na pokyn majitele pozemku Slavíka jezírko zavezeno. Kolem pramene nechal vybudovat kruhovou zeď, čímž místo získalo zcela jinou podobu, která se zachovala až do dnešních dnů. U jezírka stávala také mohutná lípa, do jejíž kůry byl vyřezán kříž na památku vojáka, který se zde měl i se svým koněm utopit. Vojáci v těchto místech pobývali v různých dobách ještě, než pro ně byla ve městech vybudována kasárna.

Jaroslav Krejsa

kulturní
okénko

UČITELKA MATEMATIKY

*Už přichází do dveří,
pravítko svírá křečovitě.
Je prvního září,
ona usmívá se lítě.*

*Sotva se za stůl usadí
– snad nám nedá poznámku –
my mlčíme jak uťatí
a bojíme se o známku.*

*„Vytáhněte sešity!“
zazní chladně učebnou.
Slzičky jsou prolity
nad přestávkou nádhernou.*

*Nad rovníci hlavu skloním,
čas do zvonění počítám.
Před tabulí slzy roním,
můj osud už je spočítán.*

*To crr už přijde jistojistě,
od matiky nás zachrání.
Čekáme tiše na svém místě,
než naší smrti zabrání.*

*Berme to však s nadhledem,
však tak zlé to být nemůže,
neb když je člověk studentem,
kamarád mu pomůže.*

Františka Bělohávková

ZPRÁVIČKY Z MATEŘSKÉ ŠKOLY

Prázdniny utekly jako voda a naše MŠ se opět naplnila dětským smíchem a štěbetáním. Nový školní rok jsme přivítali s radostí a také s několika novinkami, které nás budou provázet po celý následující rok.

Do školky je letos zapsáno 37 dětí. Některé tváře již dobře známe, jiné k nám zavítaly úplně poprvé. Právě pro naše nové děti jsou první dny ve školce velkou životní změnou. Snažíme se proto, aby jejich adaptace probíhala co nejpřirozeněji, v klidu a s pocitem bezpečí. Pomáhá nám především laskavý přístup, dostatek času a také starší kamarádi, kteří nováčkům ukazují, že školka je místo, kde je nám dobře.

Velkou změnou od letošního roku je také nové uspořádání tříd. Děti jsou nově rozděleny do heterogenních skupin, tedy společně v různém věku. Věříme, že právě takové uspořádání přináší mnoho přirozených příležitostí ke spolupráci, vzájemné pomoci učení od sebe navzájem. S touto změnou souvisí také začátek práce podle nového školního vzdělávacího programu. Ten nám otevírá nové možnosti, jak dětem nabídnout pestré, smysluplné, a především prožitkové učení. Budeme se snažit co nejvíce vycházet z přirozené dětské zvědavosti.

Také letos nás samozřejmě čekají divadelní představení, koncerty, muzikohrátky, návštěvy knihovny, besídky, plavecký výcvik, tradiční Uspávání broučků s rodiči, Den pro rodinu a na konci školního roku Zahradní slavnost a loučení s předškoláky.

Celý kolektiv MŠ Morašice přeje všem dětem, aby se jim v naší školce líbilo a každý den odcházely domů s pocitem, že ve školce zažily něco hezkého.

Markéta Vavřínová, ředitelka

Odkaz na stránky MŠ Morašice

ZMĚNA VE VEDENÍ ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Šestileté funkční období na pozici ředitele naší školy skončilo a já bych chtěla poděkovat Miloši Krejčímu za jeho uplynulé působení ve funkci a za práci, kterou pro školu vykonal. Do jeho dalších let mu přeji pevné zdraví a úspěchy v profesním i osobním životě.

Nyní se již díváme dopředu a je mojí milou povinností představit vám nového ředitele. Během prázdnin proběhlo druhé kolo konkursního řízení. Protože se konalo v době dovolených, pro mnohé z vás bylo až doteď ta-

jemstvím, kdo naši školu povede dalších šest let. Nový ředitel v tomto náročném konkursu úspěšně obstál. My všichni se na spolupráci s ním velmi těšíme. Věříme, že přichází s novou energií, jasnou vizí a chutí posunout naši školu zase o krok dál. Přeji novému řediteli, aby se mu u nás líbilo, aby zde našel vstřícné prostředí a spolehlivou oporu jak v učitelském sboru, tak v otevřené komunikaci s rodiči a obcí. A protože nejlépe se člověk představí sám, poprosila jsem ho, aby nám o sobě něco málo pověděl a seznámil nás se svými plány.

PJ

PŘEDSTAVUJE SE NOVÝ ŘEDITEL

Jmenuji se Jan Šperk a od 1. srpna 2026 jsem nastoupil do funkce ředitele Masarykovy základní školy Morašice. Rád bych se vám tímto krátkým medailonkem představil a v následujícím příspěvku také přiblížil, co nás ve škole, a nejen tam, čeká v následujícím školním roce i v letech budoucích.

V současné době bydlím i s rodinou v nedaleké Litomyšli. Původem ale pocházím z oblasti Podkrkonoší a moje cesta do morašické školy vedla oklikou přes oblast Hané. Zde jsem totiž vystudoval učitelství zeměpisu a historii na Univerzitě Palackého. První zkušenosti s prací učitele jsem poté sbíral na základní škole v Prostějově.

Po třech letech práce v kolektivu, který mne v oblasti učitelské praxe mnohem naučil, jsme se s manželkou přestěhovali do Litomyšle. Moje další pracovní kroky vedly na základní školu ve Vysokém Mýtě, kde jsem většinu času působil jako zástupce ředitelky školy. Kromě této funkce jsem měl na starosti i ICT technologie a jejich zavádění do školního prostředí. Informatika mě provází celým profesním životem, a to tak dalece, že jsem se na čas vrátil i na Univerzitu Palackého, kde jsem si o ni rozšířil svoji původní aprobaci.

Před rokem jsem se stal součástí přátelského a dobře fungujícího kolektivu místní základní školy. A opět mě provázela především informatika. S podporou vedení jsme se pustili do dalšího rozšiřování a prohlubování práce s informačními technologiemi ve škole, v němž budeme i nadále pokračovat.

Ve své práci se v rámci výuky snažím propojovat znalosti a dovednosti z jednotlivých předmětů mezi sebou. Dále chci spojovat učivo co nejvíce s běžným životem kolem nás. Jsem si však vědom toho, že aby toto všechno bylo možné, je třeba mít i jistou míru teoretických znalostí, jež poté lze do praxe aplikovat. Propojování učiva a jeho využití v běžném životě je jedna z oblastí, jejímž rozvoji bych se chtěl nadále věnovat i jako ředitel školy.

Ve volném čase rád cestuji, poznávám nová místa, zajímám se o historii a věnuji se také zahradničení. V poslední době ale nejvíce volného času trávím se svou rodinou. Věřím, že ve škole navážeme na předchozí práci ředitele Miloše Krejčího a společně šťastně vykročíme do nového školního roku.

S přáním krásného začátku školního roku

Jan Šperk, ředitel

Odkaz na stránky ZŠ Morašice

CO NÁS ČEKÁ V NOVÉM ŠKOLNÍM ROCE?

Základní škola prošla v uplynulých letech pod vedením ředitele Miloše Krejčího výraznou proměnou a modernizací, která ji postupně přeměnila v otevřenou venkovskou školu připravenou na výzvy 21. století. V dalším období bych jako nový ředitel rád na tento trend navázal a dále jej rozvíjel.

V letošním školním roce nás čeká jedna výrazná změna, a to přechod na elektronickou žákovskou knížku, pedagogickou dokumentaci a komunikaci skrze program Bakaláři. V uplynulém období se škola na tuto změnu připravovala a nyní bude uvedena v praxi. Věřím, že tento systém otevře nové možnosti pro komunikaci mezi školou, rodiči a žáky. Kromě možnosti elektronicky si prohlížet hodnocení žáků, třídní knihu nebo aktuální změny v rozvrhu, přináší systém i možnost správy žákovských plateb, elektronické omluvenky či prostředí pro posílání zpráv.

Druhou výzvou, která nás jako pedagogické pracovníky školy čeká, je příprava nového školního vzdělávacího programu. Ten rozpracovává hlavní cíle vzdělávání stanovené RVP a způsoby, jak jich bude ve škole dosaženo. Je třeba připravit nový program tak, aby cílil na větší využití získaných znalostí a dovedností v praxi. Dále více propojoval jednotlivé vzdělávací oblasti do souvislostí a smysluplných celků. A v neposlední řadě připravil žáky na současné a budoucí výzvy spojené s digitálními technologiemi, které se velmi rychle rozvíjejí. Jedná se tedy o dokument, který z velké části určí další směřování školy.

Jan Šperk, ředitel

V oblasti vzdělávání budeme stále podporovat všestranný rozvoj žáků s pomocí účasti v soutěžích s různým zaměřením, přípravou tematických projektových dnů, společných akcí s rodiči a obyvateli obce nebo v oblasti preventivních programů. Žáky tak opět čekají oblíbené akce jako Vánoční setkání, Den Země, Cvkárna či řada výletů a exkurzí. Podpora otevřeného a zároveň bezpečného prostředí naší školy stále zůstává hlavní prioritou. Stejně tak budou v činnosti pokračovat školní družina a školní klub s nabídkou řady volnočasových aktivit pro žáky obou stupňů. Nadále bude samozřejmě pokračovat velmi dobře nastavená spolupráce s obcí jako zřizovatelem školy.

Kromě změny na pozici ředitele školy nastala v kolektivu změna ještě jedna. Rozloučila se s ním učitelka Dáša Kmošková. Po mnoho let provázela prvními školními krůčky generace místních dětí. Svou trpělivostí, laskavým přístupem a neutuchající energií pomáhala žákům nejen osvojovat si nové znalosti, ale také budovat zdravé sebevědomí, odpovědnost a vztah ke škole. Pro mnohé z nich se stala nejen učitelkou, ale také důležitou průvodkyní na začátku jejich životní cesty. Za všechna léta poctivé práce, předané vědomosti, lidskost a inspiraci, kterou rozdávala kolem sebe, bych jí rád poděkoval jménem všech pracovníků školy i za celou obec.

Na závěr bych ještě rád poděkoval bývalému řediteli školy Miloši Krejčímu za jeho práci, která přinesla do školy řadu nových impulzů, a díky které bylo ve škole vybudováno mnoho nového a inspirativního. Zároveň po něm zůstal i motivovaný a dobře fungující kolektiv pracovníků školy, který přispívá k jejímu dobrému jménu. Je tedy, jak už bylo napsáno v úvodu, na co navazovat. I na tomto místě si dovoluji poděkovat jménem všech pracovníků školy a obyvatel obce Morašice.

DĚJINY SE NĚKDY OPAKUJÍ

Dějiny morašické školy jsou dlouhé, a proto se v jejich průběhu odehrála řada významných událostí. V roce 2019 jsme si připomněli 150 roků od doby, kdy byla postavena základní část školy. Rok 1947 přinesl další významný okamžik – školské radě se podařilo získat od ministerstva souhlas k čestnému pojmenování školy. Dne 17. srpna 1947 proběhla před školou za účasti široké veřejnosti velká slavnost na počest Oldřicha Záleského spojená s odhalením pamětních desek, na které vystoupil i tehdejší poslanec Vojta Beneš a předal škole dekret o čestném názvu školy. Od této chvíle nesla název Masarykova měšťanská ujezdní škola Morašice.

Školská rada nechala zhotovit bustu T. G. Masaryka s podstavcem, která byla vystavena na prostřední chodbě školy. Zároveň byla z mědi vytvořena písmena celého

názvu školy, který byl umístěn na čelní stěně budovy. Po nástupu komunistů přišla pověstná padesátá léta, a tak se stalo, že jedné noci zmizel z budovy nejen její název, ale i Masarykova busta. Naštěstí neskončila ve sběru, ale byla pouze „ukryta“ do kouta na školní půdě. Dřevěný podstavec na chodbě pak sloužil k prezentaci jiných politiků poplatných své době – Gottwald, Lenin atd. Po změně režimu pak v roce 1990 požádal tehdejší ředitel Linhart ministerstvo o možnost znovu užívat slovo Masarykova v názvu školy. Svoji žádost dokládal právě dokumenty z roku 1947. Tak škola znovu začala užívat název Masarykova základní škola Morašice. Z původních písmen se podařilo sestavit název, který byl umístěn na čelní zdi budovy, a na podstavec se po mnoha letech opět vrátila busta Masaryka. Při zateplování budovy polystyrenem v roce 2006 byla písmena přesunuta na štít u vchodu do budovy, kde se nacházejí dodnes.

Busta však v roce 2025 zmizela podruhé, tentokrát díky řediteli školy Miloši Krejčímu, pouze doufám, že ne do

Slavnost v roce 1947, při níž byla škola pojmenována po T. G. Masarykovi.

Skupina žáků před bustou T. G. M. v roce 2019/2020. Nyní se na stejném místě nacházejí nástěnky s diplomy a odpočinkové sedáky.

sběru. Ze stěn chodby zmizely fotky historických podob školy, busta Masaryka i s podstavcem a nahradily je nástěnky, kterých ve škole, dle bývalého ředitele, není asi nikdy dost. Domnívám se, že přes celou nástěnkomanii bylo možné toto významné místo zachovat, aby si nejen žáci, ale i příchozí mohli připomenout tradici školy. Pouze dvě školy bývalého svitavského okresu mají v názvu Masarykova – jsou to Polička a Morašice. V Poličce postavili Masarykovi před školou sochu, v Morašicích překážela i pouhá busta a spolu s ní možnost vysvětlit, proč jsme Masarykova ZŠ. A tak až příští léto uplyne 80 roků od oné významné události, připomeneme si, že historie se malinko opakuje. Nejdříve musel Masaryk opustit své místo díky komunistům, nyní díky řediteli Krejčímu. Bývalý ředitel se tím zcela určitě nesmazatelně zapsal do historie školy.

Co přát škole? Přál bych jí, aby se v jejím čele objevovali lidé, kteří si více budou vážit její historie, kteří si více budou vážit odkazu našich předků.

Karel Kovář,
pravidelný čtenář Morašického občasníku
a bývalý ředitel školy

LETNÍ PAUZA UTEKLA JAKO VODA

V době, kdy čtete tyhle řádky, je už fotbalový podzim ve své druhé polovině. Muži po uhájení krajské příslušnosti opět nastoupili do „áčkové“ skupiny 7. ligy. Bez Luby Rusnáka, který po třech letech vyslyšel volání 5. ligy ze Skutče, i bez Václava Nováka a Tadeáše Nádvorníka, jejichž absence jsou dobrovolné a nám nezbyvá, než si přát, aby nebyly trvalé. V letním přestupovém období jsme nespali, ale povedly se nám „jen“ dva přestupy. Nově k nám přišel Lukáš Korčák z Litomyšle a Xuan Cuong Pham z Poličky. Dalších přibližně dvacet až třicet telefonátů dopadlo nezdarem. Tady bych rád řekl, že ani jedno z těchto odmítnutí se nezaseklo na podmínkách, které bychom byli (ne)schopni nabídnout. Zkrátka nám na dvě desítky fotbalistů z okolí rovnou řekli, že do Morašice nechtějí, buď je to na ně moc vysoká soutěž, nebo naopak míří výš nebo jinam za známými. To jen pro uvědomění, kde je naše místo na fotbalové mapě. Hrát to budeme s vlastními a uvidí se, na co to bude stačit. Proto jsem rád, že jsme kromě dvou zmíněných přestupů doplnili kádr i mladými – Lukášové Mach a Němec přišli z dorostu, jen o fous starší Filip Kopecký obnovil kariéru ukončenou za covidu. Při vši účtě k nim, nahradit tři odchůzí opory po nich ani nechceme. Loni těžce udrženou soutěž proti nepřítelům soupeři se nám taky nechťelo pustit, takže nás letos čeká křest ohněm, při kterém je potřeba se obrnit trpělivostí jak na hřišti, tak v hledišti. Mimo jediného přátelského utkání s Libchavami,

které pro „áčko“ skončilo debaklem, měli muži za sebou v době uzávěrky pět odehraných utkání, ze kterých vytěžili pouhé tři body. Tři z těchto zápasů byly domácí a všechny skončily nezdarem, včetně derby s Dolním Újezdem, které aspoň po čase opět pořádně zaplnilo náš areál a včetně přídelu od lídra soutěže z Moravan. Vloni to sice bylo ve stejné fázi „jen“ o jednu výhru více. Letos bude sestupovat více týmů, a tak je nám všem jasné, že letošní boj o záchranu bude ještě tužší než loňský. Ať už ho zvládneme úspěšně nebo ne, považuju za důležitější, aby to byl alespoň boj odhodlaný, abychom si během něho byli schopni na hřišti pomoci a aby nám tyto těžké zápasy posouvaly naše mladé hráče.

Jsmo rádi, že po delší době se naše jméno objevuje i v kategorii dorostu, kde jsme spojili síly s oddílem ze Sebranic. Máme v něm de facto jen tři kluky, kteří ale díky tomuto spojení, a díky Miloši Kopeckému, můžou hrát svitavskou okresní ligu ve velkém, tj. jedenáctkovém fotbale. Po odehraných čtyřech kolech se dorostenci nachází uprostřed tabulky se čtyřmi body, ale i tady je podstatné to, aby na fotbal jezdili rádi a za rok přivítali ve svých řadách početný ročník 2012.

Pro větší počet dětí jsme se rozhodli obě žákovské kategorie přihlásit do krajské soutěže, stejně jako v předchozích letech ve sloučení s Horním Újezdem. Mimo většího vytížení všech hráčů bylo důvodem přihlášení do kraje i hra ve formátu 10+1 u starších, respektive 8+1 u mladších. Od této sezóny si slibujeme nejen lepší přípravu do dalších kategorií a následně dospělého fotbalu, ale i větší atraktivitu v podobě poznání nových soupeřů. První kolo bylo pro obě družstva křtem ohněm, ve

kterém děti nestačily na tým ze Stolan. Ve druhém kole už byl k vidění podstatně lepší výkon, z čehož alespoň mladší žáci vytěžili bod a ve třetím kole se starší žáci dočkali vítězství nad Krounou. Snad budou obě kategorie v tomto zlepšujícím se trendu pokračovat.

V době uzávěrky za sebou měly první turnaje i týmy přípravek. Mladší, kterou máme samostatně, na domácím turnaji s novým kádrem skončila na 3. místě. Starší jsme opět přihlásili společně s Horním Újezdem a pro naši početnou základnu dětí dokonce ve dvou družstvech. První víkend „áčko“ vyhrálo turnaj v Radiměři, „béčko“ obsadilo třetí místo v Opatově, přičemž většina kluků z tohoto týmu absolvuje ve starší skupině premiérové starty. Obě tyto kategorie se vzájemně utkají s dalšími soupeři na domácím turnaji 17. října, jinak se potkávají i s naší školičkou pro nejmenší na tréninku každé pondělí a středu. Za péči o naši mládež je nutné poděkovat našim trenérům – Jiřímu Famfúlkovi, Milanu Klementovi, Milanu Chmelíkovi, Martinu Kovářovi a Jiřímu Lněničkovi – a všem rodičům, kteří jim libovolnou měrou pomáhají a své děti v jejich činnosti podporují.

Děkujeme rovněž divákům, za jejich podporu a všem, kdo nás sledují a doufáme, že vám budeme schopni dodávat co nejvíce radosti, nejen té fotbalové. Výsledkově je to zatím bída (alespoň před pár týdny), ale vesnický

fotbal je i o jiných věcech. Do mládeže se nám se začátkem školního roku přihlásily další děti, některé i s odkazem rodičů na to, že na práci našich trenérů slyšeli od svých známých samou chválu. Naš areál se „rozrostl“ o běžeckou dráhu a doskočiště, které zde vybudovala obec. My jsme našli další dotační titul, který by nám mohl zafinancovat přestavbu laviček, ale rozhodnutí o přidělení nám do uzávěrky nedorazilo.

Nadále platí, že pokud máte zájem sebe nebo své děti zapojit do naší činnosti, budeme jenom rádi, lidí není nikdy dost. Kontakty a veškeré aktuality o dění v klubu najdete na našich **sociálních sítích TJ Sokol Morašice** (Facebook, Instagram) nebo webových stránkách **www.sokolmorasice.cz**.

Václav Štancl, předseda

IRENA-ANNA VOŘÍŠKOVÁ:

Domov už mám tady v Česku, ale na svou rodnou zemi nikdy nezapomenu.

Na tento rozhovor jsem se zvlášť těšila. Nejen proto, že jsem tentokrát zavítala k sousedům, ale také proto, že jsem tušila, že bude veselo. Nemýlila jsem se. A protože jsem s sebou vzala i babičku s dědou, proměnil se rozhovor v příjemné sousedské posezení. Už ve dveřích na nás dýchla příjemná a pozitivní nálada. Paní Voříšková nás pozvala právě v den svých narozenin, proto nechyběl ani přípitek kvalitní slivovičkou. Přání docházela dokonce až z Polska, a tak jsme si během večera mohli poslechnout i trochu polštiny. Musím přiznat, že díky její podobnosti s češtinou jsme některým slovům dokonce rozuměli. Proč právě přání z Polska? To se dočtete níže v novém rozhovoru.

Paní Voříšková, všechno nejlepší k dnešním narozeninám. Nepřijde někdo z rodiny, abychom tu nepřekázeli v tak významný den?

Moc děkuji, pojdte dál. Děti dnes neprijdou. Velkou rodinnou oslavu máme v sobotu, takže budte v klidu a posaďte se.

Jaké budete mít téma oslavy? Vy je totiž míváte vždy v nějakém stylu.

Ted' jsem dětem řekla, že žádné téma nechci. Já jsem stará bába a žádný styl nepotřebuju. Ale například jsme měli rodinné oslavy v tématu egyptských faraonů, první republiky nebo doby kamenné. Každý musí vždy přijít oblečený tak, aby se to k tématu hodilo. Nejjednodušší to bylo s dobou kamennou. To jsem kolem sebe prostě jen omotala prostěradlo a bylo hotovo.

Děkujeme za velmi milé přijetí. Ale řekněte mi, jak se sem všichni vejdete? Vždyť máte opravdu velkou rodinu.

Rodina se pořád rozrůstá a všichni se sem pak musíme nějak vejít... V obýváku je omladina a tady v kuchyni přidáme stůl a sedí tu zbytek. Ale teď už si připijeme štamprlíčkou.

Tak na vaše zdraví!

Na zdraví! A nabídněte si koláčky.

Ráda ochutnám, vy máte opravdu výborné, to už vím!

Výborné můžou být, ale vždycky záleží na mouce. Děláám je už od oka. Sedím a těsto zadělávám tak, že mám lavor mezi nohama. Pak ho oběma rukama zpracovávám, dokud se neudělá bochánek, který nelepí. Těsto nechávám kynout dvakrát. Udělám bochánky a pak už z nich беру. Míra mi vždycky asistuje. Dává rozinky a po-

**IRENA-ANNA VOŘÍŠKOVÁ
(roz. LIS)**

- Pochází z městečka Volov vzdáleného zhruba 40 km od Vratislavi.
- Narodila se 9. září 1951.
- S manželem Josefem vychovala čtyři děti – Irenu, Pavlínu, Moniku a Josefa.
- Společně se usadili v Řikovicích v domě čp. 29.
- Pracovala na Vertexu a později také v místním JZD.
- Velkou radost jí dělá sedm vnoučat – Radek, Ondra, Nikola, Kristýna, Martin, Šarlotka a Anička. Je také šťastnou prababičkou Tadeáška a na přelomu roku se těší na další pravnoučátko.
- Po smrti manžela žije se svým partnerem Miroslavem Janderou stále v Řikovicích.

kládá koláčky na plech. K tomu si dáme panáčka rumu. A když skončíme a koláčky jsou dopečené, dáme si ještě jednoho na závěr.

A jaká vítězí náplň?

Jednoznačným vítězem u nás v rodině je povidlová.

Ale ať si nepovídáme jenom o jídle. Víme, že jste polské národnosti a že nepocházíte z Česka. Než se ale dostaneme k tomu, jak váš život zavedl až sem, povězte mi, jaké bylo vaše dětství v Polsku?

Dětství jsem měla moc pěkné. Pocházím z velké rodiny, bylo nás sedm sourozenců. Maminka mi ale zemřela, když mi bylo šest let. Tatínek se podruhé oženil a druhá mamka si do rodiny přivedla dalšího syna. Byla moc hodná, byla to prostě moje mamka. Nedělala mezi námi

sourozenci žádné rozdíly. To bylo moc pěkné. Vlastně přišla do velké rodiny, kde už byla spousta dětí. Obdivuju ji. S mým tatínkem pak měla ještě dvě dcery.

Takže opravdu početná rodina.

To ano. Můj tatínek se za války dostal do Francie, a když doma počítal, tak jediné francouzsky. Můj strejda ve Francii zůstal a jako malé děti jsme odtamtud dostávaly moc pěkné oblečení. S francouzskou částí rodiny už bohužel v kontaktu nejsme. Ale s polskou částí ano, pravidelně se navštěvujeme a často si voláme.

Vzájemná výpomoc při práci v hospodářství byla tehdy běžná a zcela normální. Navzájem si pomáhaly i jednotlivé rodiny.

Z jaké oblasti Polska pocházíte?

Bydleli jsme v městečku Volov, které se nachází asi 40 kilometrů od Vratislavi. Je to městečko větší než Litomyšl. S tatškou jsme jezdili do Vratislavi na trhy. Moc ráda vzpomínám na koňské klobásky, ty tam měli vynikající. To byla opravdu žranice! Tady v Česku u Hradce Králové prodávali štangle koňského salámu, tak mi to vždycky připomnělo moje dětství v Polsku.

Tak velká rodina musela bydlet v pořádném stavení.

Měli jsme patrový barák po Němcích a k tomu samozřejmě pozemky, na kterých se hospodařilo, jak bylo tehdy úplně normální. Měli jsme krávy, telata, prasata. Hospodařili jsme na 15 hektarech polí, měli jsme tři rybníky a velký sad. Dnes v mém rodném domě bydlí dva moji bráchové.

Dětství bylo ve znamení práce v hospodářství? A vy jako holka jste také pomáhala na poli?

Samozřejmě, všichni jsme pomáhali. Nejčastěji právě na poli. Když jsem chtěla v sedmnácti letech jít na zábavu, nejdřív jsem musela doma pomoci. Třeba vydrhnout podlahu, a teprve potom jsem mohla vyrazit s kamarádkami.

Všichni si zkrátka navzájem pomáhali.

Ano, ale nejen v rodině. Navzájem si pomáhaly i jednotlivé rodiny. Mezi sebou jsme si třeba půjčovali jednu mlátičku. Když se mlátilo obilí, podávala jsem ho a strkala do mlátičky. Vždycky jsme byli celí černí a hned potom jsme utíkali vykoupat se do rybníka. Nebo když přišla doba sklizně brambor, sousedé přišli pomoci nám a my zase na oplátku jim. Vzájemná výpomoc při práci v hospodářství byla tehdy běžná a zcela normální.

Co školní léta? Jak vypadal školní systém v Polsku v době vašeho mládí?

Základka měla sedm tříd. Pak jsem nastoupila na tři roky na zemědělskou školu a po škole jsem hned odjela do Česka.

Proč jste se rozhodla odjet do Česka?

Zemědělskou jsem dokončila v roce 1969. Hned v říjnu toho roku jsem odjela za prací právě do Čech. Probíhal u nás totiž nábor na Vertex. Tehdy nás jely plné dva autobusy holek.

Kam jste po příjezdu do Česka zamířily? Vzpomenete si?

Když jsme přijely, šly jsme na večeri do známé restaurace U Slunce a pak jsme se šly ubytovat. Naproti nemocnici byly postavené dva domy, které sloužily jako internáty pro brigádníky. Jsou to ty dva domy naproti nemocnici, v jednom z nich dnes sídlí dopravní odbor města.

Jaká byla vaše náplň práce na tehdejší Vertexu?

Tahaly jsme skelné vlákno a postupně ho namotávaly na cívkou. Byly to takové skleněné kuličky, které se tavily v pecích, a z nich následně tekla vláčenka. Pak docházelo k lubrikaci vláken, aby se nelámala.

Co jste dělaly po práci? Poznávaly jste Litomyšl a navštěvovaly místní podniky?

Samozřejmě. Nejraději jsme chodily do vyhlášeného Slezáku. Ten býval tam, kde je dnes drogerie dm. Vařili tam polský řízek, tak se říkalo smaženému sýru. Do Slezáku jsme chodily právě na smažák za 5,10 Kčs. Dřív tam bývalo hodně lidí, později z toho udělali bufet a částečně hospodu. Chodila tam spousta mládeže a samozřejmě také party kluků. A právě tam jsem se jednou, bylo tehdy jaro, poprvé seznámila s Pepikem. No a jak plynul čas, tak jsem si ho namluvila.

Jedna návštěva vyhlášeného podniku široko daleko vám vlastně změnila život.

Jednoznačně to byl jeden z nejlepších podniků! Když se jelo do města, k lékaři na krev nebo později s dětmi na prvního máje, vždycky jsme se tam stavili třeba jen na čaj a něco dobrého.

Svatební fotografie s Josefem Voříškem

Kolik vás holek z Polska v Čechách zůstalo a našlo si tu, stejně jako vy, partnera?

Zůstalo nás tady v Česku poměrně hodně. Když se potkáme, vždycky prohodíme pár slov. Je milé se takhle setkávat s kamarádkami, se kterými jsme tehdy jely do neznáma, do cizí země, a nakonec jsme v ní zůstaly a založily rodiny.

Vrátit se do Polska jste nechtěla?

Mohli jsme tam s Pepou stavět, ale on nechtěl. Zůstali jsme proto tady v Česku a já toho vůbec nelituji. S rodinou, která žije v Polsku, jsme v pravidelném kontaktu. Navštěvujeme se navzájem a navštěvují se i naše děti.

Jak dlouho jste pracovala na Vertexu?

Celkem dva roky, od roku 1969 do roku 1971. Z Vertexu mě ale nechtěli jen tak pustit. V té době se ale můj život začal ubírat rodinným životem. Vdala jsem se a ještě v roce 1971 se nám narodila první dcera.

KDYŽ SE ZA PRACÍ PŘEKRAČOVALY HRANICE MEZI POLSKEM A ČESKEM

Čechy a Poláky spojuje dlouhá společná historie, a především bezprostřední sousedství, které po generace ovlivňovalo také pohyb lidí za prací. Vzájemné vztahy obou národů nebyly vždy jednoduché a poznamenaly je například spory o Těšínsko. Přesto mezi obyvateli na obou stranách hranice přirozeně vznikaly hospodářské, společenské i pracovní vazby. Především v příhraničních oblastech se tak postupně stalo běžným překračovat hranici nejen kvůli obchodu či rodinným kontaktům, ale také za zaměstnáním.

Pracovní migrace mezi Polskem a Českem má proto hluboké kořeny a v průběhu desetiletí se výrazně proměňovala. Před rokem 1989 byl pohyb pracovních sil mezi Československem a Polskou lidovou republikou podstatně více kontrolován státem než dnes. Přesto byly ekonomiky obou zemí propojené a Poláci nacházeli v Československu uplatnění například v těžkém a textilním průmyslu nebo ve stavebnictví.

Zásadní změnu přinesl pád komunistických režimů na konci 80. let. Obě země se začaly otevírat světu, proměňovat své ekonomiky a postupně směřovat k prozápadním strukturám. Rozdílný hospodářský vývoj v 90. letech se projevil také na trhu práce. Zatímco Polsko se potýkalo s vysokou nezaměstnaností spojenou s ekonomickou transformací, v některých odvětvích českého hospodářství naopak rostla poptávka po pracovní síle. Práce v Česku se proto stala pro část Poláků zajímavou možností. Význam-

Vaše svatba byla polská, nebo česká?

Vdávala jsem se 31. ledna 1971 v Polsku za Pepika Voříška z Morašic. Řekla bych, že to byla taková normální česko-polská svatba.

Přestěhovala jste se potom k manželovi? Odkud pocházel?

Pepik pocházel z Morašic, takže jsme původně bydleli v jeho rodném domě. O dva roky později, v roce 1973, jsme si pořídili dům v Řikovicích, který jsme koupili od paní Petrové. Dříve v tomto domě žil kovář a měl tu i velkou konírnu. Postupně jsme dům předělávali, protože tu vlastně byla jen konírna, stodola a staré světnice. Takže kuchyň dnes máme tam, kde bývala konírna. Nejprve jsme ale bydleli ve staré části domu a pak jsme začali postupně předělávat stodolu. Nebyla tu třeba vůbec ani veranda.

nou roli hrálo především Těšínsko, Ostravsko a další příhraniční oblasti, kde pohyb za prací usnadňovala geografická blízkost, možnost každodenního dojíždění i příbuznost obou jazyků.

Postupem času se však charakter pracovní migrace výrazně proměnil. Do Česka již nepřicházeli pouze lidé za manuální prací v průmyslu či stavebnictví. Na českém pracovním trhu se stále častěji uplatňovali také vysokoškolsky vzdělaní Poláci, odborníci a manažeři. Členství obou zemí v Evropské unii a otevření hranic pak pohyb pracovníků ještě více usnadnilo.

V posledních letech se někdejší převážně jednostranný směr pracovní migrace postupně mění. S růstem polské ekonomiky a mezd se zvyšuje atraktivita tamního pracovního trhu a zejména v příhraničí lze pozorovat také opačný pohyb – české pracovníky dojíždějící za zaměstnáním do Polska. Vývoj posledních desetiletí tak ukazuje, že migrace za prací vždy reagovala na hospodářskou situaci obou zemí, nabídku pracovních míst i životní úroveň. Neméně důležitá je však blízkost obou národů. Čechy a Poláky spojují slovanské kořeny, příbuznost jazyků, podobné kulturní prostředí, tradice i způsob života. Odchod za prací do sousední země proto pro mnohé nepředstavuje tak výraznou změnu jako stěhování do jazykově a kulturně vzdálenějšího prostředí. Právě geografická, jazyková a kulturní blízkost tak po generace patří k důležitým faktorům, které pohyb za prací mezi Českem a Polskem usnadňují.

Zdroj: články Zdeňka R. Nešpora, Miroslava Válka, Martina Ehla, MZV ČR

TJ

Irena-Anna Voříšková se svými dětmi

Do toho všeho se vám začala rodina rozrůstat.

S Pepikem jsme vychovali celkem čtyři děti. Nejstarší tři jsou dcery a čtvrtý je syn. Když jsem s ním šla do porodnice, byla jsem přesvědčená, že to bude čtvrtá holčička, takže jsem měla připravené jméno jen pro ni. Byla by to Maruška, ale nakonec se nám narodil Pepíček.

Když pak došlo na zabíjačku prasete, to byla akce! Veselá nálada při správné zabíjačce musí být!

Do práce jste pak dojížděla zpět do Litomyšle do Vertexu?

Ne, nastoupila jsem do místního družstva a vydržela tam až do důchodu. Bylo moc fajn mít práci přímo v místě bydliště. Chodila jsem do práce, abychom měli peníze, a děcka jsem mohla brát s sebou, což bylo výhodné. Nejprve jsem pracovala v živočišné výrobě místního JZD, konkrétně v drůbežárně. Bylo to fajn i proto, že jsem ráno mohla vypravit děti.

Jaký byl váš pracovní režim v drůbežárně?

Vstávala jsem před čtvrtou hodinou ráno a kolem šesti se vracela domů. Mezi šestou a sedmou jsem mohla vypravit děti a po sedmé jsem zase šla zpátky do drůbežárny. Měly jsme tam pohodový dámský kolektiv. Práce mě bavila, ale byla to dřina. Nejhorší bylo překopávání podestýlky, kterou jsme pak dosypávaly pilinami. To tak čpělo...

Kolik kuřat vlastně v řikovické drůbežárně bývalo?

Mezi osmi až dvanácti tisíci. Přes léto jsme jich tam měli i více než dvanáct tisíc. Mladá kuřata byla v pravé části budovy, starší v levé. Měli jsme je ale i nahoře v patře. Po žebříku jsme je podávali po pěti a dávali nahoru. Bylo s tím hodně práce.

To je skoro až nepředstavitelné množství kuřat. Kolik krmiva se muselo denně spotřebovat?

Denně jsme zkrmlili přes třicet metrů směsí. A jakou práci dalo všechno to krmivo natahat do krmítek! Tehdy bylo všechno „ručo fučo“. Popravdě jsem teď ale dostala chuť na kuřátko z grilu, jak se o tom bavíme. Pečené kuřátko jsme vždycky mívali za odměnu.

Doma jste, předpokládám, také chovali nějaká hospodářská zvířata?

Měli jsme jalovici, kozy, prase, slepice, králíky, zkrátka všechno, co kdysi bývalo běžné skoro v každém venkovském stavení. Když pak došlo na zabíjačku prasete, to byla akce! Blblo se, zkrátka bylo veselo. Trochu se i popíjelo, postupně se připravily všechny dobroty a celé prase se zpracovalo. Veselá nálada při správné zabíjačce musí být!

Velkou výhodou tedy bylo, že jste za prací nemusela nikam dojíždět nebo maximálně do nedalekých Morašic.

To byla velká výhoda. V místním družstvu jsem také pracovala v rostlinné výrobě, později i v kravině v Řikovicích

a Morašicích. Od 20. května 1999, to datum si pamatuji dodnes, jsem nastoupila do družstevní kuchyně na Rychtu, kde jsem byla až do roku 2010. Ještě několik let po nástupu do důchodu jsem tam ale vypomáhala.

Jaká byla vaše úloha v družstevní kuchyni?

Byla jsem pomocná síla a měla jsem na starosti přílohy a polévky. Snad každý, kdo do kuchyně chodil, si vzpomene, jak výborné byly naše houskové knedlíky. Byly krásně nadýchané a sklízely samou chválu. Dnes už tak výborné v obchodě jen těžko seženete...

Kuchyně byla vaší poslední pracovní zastávkou. Ale určitě ne i v domácím prostředí. Vaříte ráda?

Ráda vařím a taky ráda pečiu.

Jaká je polská kuchyně? Vaříte doma i polská jídla?

Samozřejmě. Vedle českých jídel vařím také tradiční polská. Oblíbený je u nás boršč. Také tradiční žurek, což je polévka z žitného kvasu, do které patří bílá klobása a já ji ještě dochucuji špetkou majoránky. Typické jsou také zelné závitky golabki. Maso s rýží se zabalí do zelných listů a zalije rajčatovou omáčkou. Anebo třeba bigos, což je pokrm ze zelí, do kterého se přidává například klobása. K tomu se přikusuje chleba.

Jak jste se učila česky? Bylo to pro vás náročné?

Česky jsem se vlastně neučila vůbec, ono to tak nějak přišlo samo. Polština je češtině podobná. Největší problém jsou spojení souhlásek, jako je sz, cz nebo rz. Také je velmi těžké naučit se vyslovovat písmeno ř. Místo „řepa“ tak od Poláka často uslyšíte „žepa“. Popravdě ani já jsem se nenaučila říkat ř úplně správně.

Řikovická parta ve družstvu;
paní Voříšková ve spodní řadě druhá zleva

A také mám pocit, že v Polsku se lidé nebojí slavit a radovat se z maličkostí.

A umí vaše děti polsky?

Moje děti polsky umí, protože vždycky jezdily na prázdniny do Polska.

Stýská se vám ještě někdy po Polsku?

Teď už ani ne, ale když tam máme jet, moc se těším. Domov už mám tady v Česku, ale na svou rodnou zemi nikdy nezapomenu. Každý rok jezdíme za sourozenci, kteří bydlí téměř vedle sebe. Stejně tak oni jezdí k nám a často si také voláme.

Když můžete porovnávat obě země, vnímáte nějaké rozdíly mezi Poláky a Čechy?

Určitě nějaké rozdíly jsou. Třeba v Polsku je běžné, že muž ženě políbí ruku. Poláci jsou podle mě skromnější, zatímco Češi mají větší nároky na život. Mohlo by se také zdát, že rodinné vztahy jsou v Polsku pevnější, ale řekla bych, že to platilo hlavně dříve. Dnes už má i tam mladší generace k rodičům trochu jiný, řekla bych slabší, vztah. A také mám pocit, že v Polsku se lidé nebojí slavit a radovat se z maličkostí.

Co nesmí chybět při správné polské oslavě?

Polská kořalka nebo vodka. Polská kořalka je silnější než ta česká, ale je dobrá.

Jak vzpomínáte na svoje mládí?

Vždycky si vzpomenu, jak jsme s Pepikem v kavárně mastili karty. Starosti nebyly žádné, to bylo prostě mládí. Ale popravdě, zase tak růžové a ideální všechno nebylo. Nešlo mít všechno hned, člověk musel počkat a být tr-

Voříšková vnučata

pělivý. To vlastně platí i dnes. Když na něco nemám, tak nemám a nekupuju. Dnes se lidé rozvedou kvůli blbosti, to nechápu. Mají si to spolu normálně vyříkat a je to.

Pak ale přišlo velmi těžké období. O Vánocích roku 2001 vás nečekaně zasáhla smrt manžela. Jak na tuto dobu vzpomínáte?

Byly to Vánoce v roce 2001. Dnes už je to 25 let, co Pepik zemřel. Bylo to velmi těžké... Ale věděla jsem, že sama zůstat nechci, tak mi kluci sháněli chlapy. Já jsem si ale chtěla někoho najít sama. Dnes už je to 22 let, co sem za mnou do Řikovic začal jezdit Mirek.

Jak jste se s Mirkem poznali?

My jsme se s Mirkem znali už dřív. Kamarádil se s Pepikem a byl také můj šéf v práci. V životě by mě nenapadlo, že jednou budeme spolu... Asi to tak mělo být. Oba jsme ovdověli a najednou zůstali sami. Z obou našich rodin se stala jedna a tak to funguje dodnes k naší spokojenosti.

A jak jste se nakonec dali dohromady?

To spáchali Lněničkovi z Morašic. Na Ranči v Poříčí hrály harmoniky a tam nás pomalinku dávali dohromady. A pak to nějak klaplo a Mirek se nakonec v listopadu 2005 přestěhoval natrvalo do Řikovic.

A vdávat se znovu nechcete?

Při oslavě mých šedesátých narozenin nám děti připravily překvapení a přichystaly nám svatbu. Naše děti nás oddaly v Morašicích na Rychtě. Měla jsem tam i rodinu z Polska. Franta Levý nám hrál, Jarda Tašnerů nám dělal odvoz ze svatby a Láďa Bartoš nám uvařil tekutou krupičnou kaši, kterou jsme jedli děrovanou lžící.

Takže svatba se vším všudy!

Dokonce i děti před námi házely kvítka. Bylo to opravdu krásné překvapení. Teď už vím, proč po mně dcera chtěla, abych si oblékla ty lepší šaty.

Jste aktivní i v rámci obce. Kdo by řekl, že jste také dobrovolná hasička.

U hasičů jsem od roku 1974. Přes 25 let jsem také zastávala funkci předsedkyně místního spolku Červeného kříže, který už u nás dnes neexistuje. Organizovali jsme akce pro děti, zábavy, bály, babský bál u Doležalů a třeba také úklid obce.

Jak tak poslouchám, do života ve vesnici jste se zapojovala opravdu aktivně.

Místní spolek Červeného kříže byla ženská organizace, takže vždycky bylo veselo. Měla jsem na starosti i místní skříňku s nástěnkou. O Velikonocích nebo Vánocích jsem ji vždycky musela nazdobit podle ročního období. Jsem moc ráda, že žiju v Řikovicích. Rádi chodíme na místní akce, které už dnes pořádají mladí. Vždycky se ráda sejdu se sousedy. Žije se mi tu moc hezky.

Život není jednoduchý, je takový, jaký je. Všechno беру tak, jak to je.

Jak vypadá vaše běžné ráno?

Ráno dělám kávu já, odpoledne ji připravuje Míra. Tak to máme rozdělené. U snídaně vydržíme sedět klidně i hodinu. Nakrájíme si chleba na čtverečky a uděláme si ovečky. Prostě pohoda, protože ráno má být klidné, bez zbytečného spěchu a stresu.

Pečení koláčků

Co vás naplňuje ve volném čase?

Ráda luštím křížovky a osmisměrky, kde se hledají a vyškrtávají slovíčka. To mě moc baví, když je mi důchod dlouhý. Plést už nemohu, ale psát můžu, takže křížovky jsou moje. Tak se ráda dívám v televizi na kriminálky. Ty příběhy úplně prožívám, miluju to. Na co se ale dívat nemůžu, jsou zprávy. Je v nich tolik negativního, že mi to nedělá dobře.

Co vy a moderní technologie?

Já jsem spokojená i bez moderních technologií. K životu mi stačí obyčejný telefon, rádio a televize. My si s Mirkem vždycky sedneme, dáme si pívko, kolem nás se pohybují pes s kocourem a máme takovou pohodu.

Vím, že máte ráda hudbu. Zaháněla jste třeba v prvních letech stesk po domově polskými písničkami?

Určitě. Muzika a tanec, to mám ráda. Ze začátku jsem si otevřela okno a pustila desku s polskými písničkami. Dechová hudba v Polsku není tak populární jako v Česku. Dokonce bych řekla, že se tam ani nedá mluvit o dechovce tak, jak ji známe tady.

Jaký hudební žánr je vám nejbližší? Je to ta česká dechovka?

Dechovka, to je moje srdcovka. A ještě si k tomu zatancovat, to mě baví. Když je možnost, rádi jezdíme na dechovku po okolí – do Osíka, Dolního Újezda nebo třeba do Trstěnic na dožínky. Dříve jsme pravidelně jezdili do lidáku na odpolední čaje pro seniory. Měli jsme permanentku a chodili tam tancovat lidé ze Svitav, České Tře-

bové, Ústí nad Orlicí, Chrudimi, Holic, ale i Pardubic. Bylo to takové příjemné, skoro až rodinné setkávání. Hrála tam skvělá kapela z České Třebové, která se jmenovala Borýsek.

Máte nějakou svoji nejoblíbenější písničku?

To je těžké, vybrat jen jednu. Moc se mi líbí Bílá orchidej od Evy a Vaška. Když ji slyším, mám úplně chlupy na rukách v pozoru.

A co současná hudba? Najde se něco, co si ráda poslechnete?

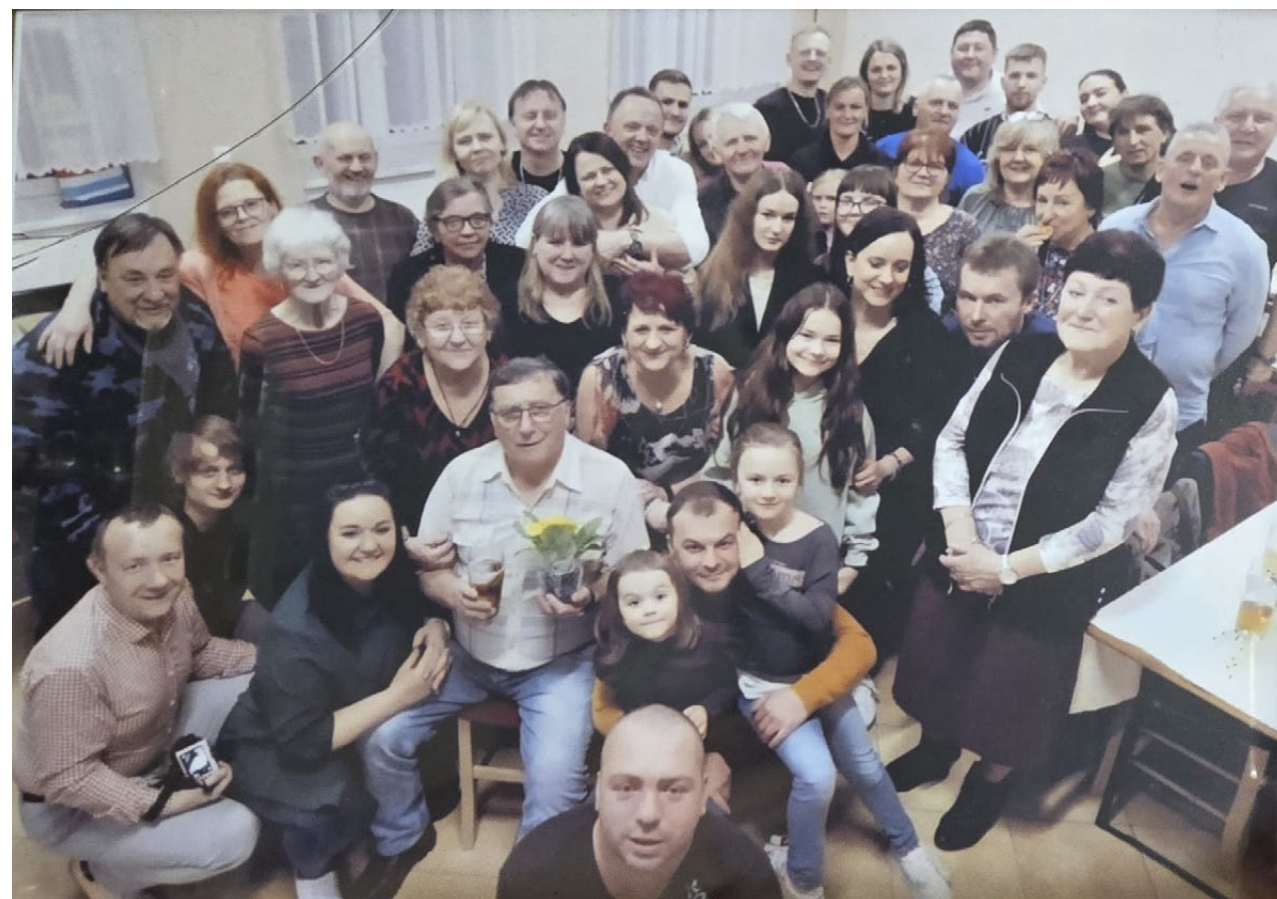
Klidně si poslechnu i moderní písničky, hlavně když se na ně dá zatrsat a zablnout. Ale to býválo, teď už to není jako dřív, kolena mi to nedovolí. V pátek často posloucháme i nizozemského houslistu a krále valčíků Andrého Rieua. A když v nějaké písničce slyším saxofon, tak to se mi moc líbí.

V posledních letech je hodně populární dovolená u moře v Polsku. Doporučila byste ji?

Popravdě jsem v Polsku u moře nikdy nebyla, tam je na mě moc studená voda. Ale určitě je tam krásně. Já jsem se několikrát podívala k moři do Itálie a Chorvatska. Tam je teplíčko, já mám raději jih a dovolenou v teple.

Paní Voříšková, vy jste tak pozitivní a veselý člověk, že byste tu radost mohla rozdávat.

Musíme být vděční za to, co tady máme. Život není jednoduchý, je takový, jaký je. Zažila jsem v jednom roce

Celá rodina i z Polska na oslavě v Říkovicích

tři pohřby a tři svatby, ale člověk to musí vzít a jít dál. Co bude, nikdo neví, ale my se toho nebojíme. Všechno беру tak, jak to je. To je prostě život. Jsme hodně pozitivní a máme rádi srandu. Sranda musí být! Proč si budu s něčím lámat hlavu, když to stejně nezměním?

Čeho bychom si podle vás měli v životě nejvíc vážit?

Jednoznačně zdraví. Víc nic nepotřebujeme. Vážít a děkovat bychom měli i za to, že nemusíme bojovat o zítvobytí jako naši rodiče. A že když otočíme kohoutkem, tak teče voda, a když zmáčkne vypínač, svítíme. Také bychom si měli vážit toho, že tu máme mír. Člověk by si měl vážit toho, co má, a nezávidět ostatním. Každý by se měl zamyslet a říct si: „Co jsem pro to udělal já?“ A hlavně být vděčný za to, co máme.

Jaké jsou vaše první pocity z čerstvě dosažených 75 let?

Paráda, jsem spokojená. Každému roky přibývají stejným tempem. Nestěžuji si, naopak chválím všechno, co se dá a z čeho mám radost. Mám všechno, co potřebuji, a když už na něco nestačím, poprosím děti a ty mi vždycky pomohou. Občanku mám platnou až do roku 2057, takže do té doby je mi hej!

Děkujeme za velmi pozitivní setkání plné smíchu.

TJ

Irena a Mirek à la první republika

PŘIPRAVUJEME:

Pátek	6. 11.	Lampionový průvod v Morašicích
Sobota	7. 11.	Lampionový průvod v Řikovicích
Pátek	27. 11.	Rozsvícení stromu v Řikovicích
Sobota	28. 11.	Hudba pomáhá v Morašicích
Neděle	29. 11.	Rozsvícení stromu v Morašicích

SPOLEČENSKÁ KRONIKA

Své významné životní jubileum
oslavili naši spoluobčané:

- 65 Josef Černý**
- 70 Lenka Zedníčková
Marie Stráníková**
- 75 Irena-Anna Voříšková
Alena Jůzová**
- 80 Miloslava Štusáková
Marie Trávníčková
Marie Říhová
Emilie Nováková
Jana Jelínková**

Všem blahopřejeme a do dalších let přejeme hodně zdraví.

STRÁNKY OBCE:

FACEBOOK:

Veškeré materiály otištěné v Morašickém občasníku jsou uveřejněny se souhlasem autorů. Redakce si vyhrazuje právo na zkrácení nebo úpravu zaslaných příspěvků. Redakční rada se nemusí ztotožňovat se všemi názory a texty publikovanými v tomto časopise.